

NOVI

Odmev

DECEMBER 2013
ŠTEVILKA 51
ISSN 1331 - 548X

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM

INTERVJU

Tina Komel, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu
Vaša energija je neverjetna, navdušuje enotnost slovenske skupnosti na Hrvaškem

PORTRET ALOJZIJE HANČEVIĆ

Draga Lojzka, kličemo vam vse najboljše za 101. rojstni dan!

ZGODBA Z NASLOVNICE

Edo Šlajmer, pionir slovenske moderne kirurgije iz Gorskega kotarja

NOVA KNJIGA

Kako je Katarina Hrvaški podarila ljubezen

SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM

- 3 Kakšna naj bo naša novoletna zaobljuba?
- 4 Kaj pričakujejo člani Slovenskega doma od leta 2014?
Uspešno in prijetno gostovanje na prireditvi Lisca poje
- 5 Zapeli smo v Sveti Trojici, tam kje je Klara doma
Kako je Katarina Hrvaški podarila ljubezen
- 7 Mladostno druženje s posavskimi šolarji
- 8 S pesmijo obdarili frančiškanke Brezmadežnega spočetja v Krškem
Izvrstno pišejo, radi bi še tekoče govorili
- 9 Študijsko potovanje v rojstni kraj znamenitega slovenskega generala
Alpinistični četrtek z Nastjo Davidovo
- 10 Povabilo k branju in obisku knjižnice
Promocija knjige Zamela nas korupcija
- 11 Petkova srečanja
Šopkova božična razstava
- 12 Dramsko gostovanje
Otroške ustvarjalne delavnice v slovenskem jeziku
- 13 Prireditve izgnancev 1941–1945

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 14 Varaždin in Ormož preplavilo tristo članov slovenskih društev na Hrvaškem
- 15 Tradicionalni praznik slovenske ustvarjalnosti v hrvaški Istri v znamenju
presežkov
- 16 Umag
Draga Alojzija, kličemo vam vse najboljše za 101. rojstni dan!
- 17 Obisk predsednika Hrvaške in nekdanjega slovenskega predsednika
- 18 Praznik knjižnice je tudi naš praznik
Delavnica o hrani za prihodnost
- 19 Na slovenskih dnevih predstavili slovenski prevod knjige 260 dni
- 20 Karmen Donđević: Obstati, ohraniti doseženo in se razvijati. To so naši cilji!
Skupaj s pesmijo v Šibeniku
- 21 Skupna razstava Roka in Marka Zelenka
- 22 Za začetek šolskega leta izlet v zvezdarno
Splitske čipkarice na lepoglavskem festivalu
- 23 Vladni svet za Slovence v zamejstvu: medgeneracijsko sodelovanje nujno za
razvoj manjšine

MATERINŠČINA

- 24 Spoznavanje lažnih prijateljev ali kako se izogniti zadregam pri spora-
zumevanju v slovenščini?
Zakaj imamo slovenščino tako radi in zakaj je tako posebna?

NOVICE IZ DOMOVINE

- 25 Spet vihar zaradi obveznosti in terjatev ugasle LB Zagreb

POGOVARJALI SMO SE

- 25 Vaša energija je neverjetna, navdušuje enotnost slovenske skupnosti na
Hrvaškem

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 27 Edo Šlajmer, pionir slovenske moderne kirurgije iz Gorskega kotarja
Iztok Puc vnovič povezal slovenski in hrvaški šport
- 28 Spomin na Slovence, ki so pisali tudi hrvaško zgodovino

KULTURNA OBZORJA

- 29 Prelet kulturnih dogajanj od julija do novembra
- 31 Pičite uspešno še naprej!

Dragi člani in
prijatelji, dragi bralci
Novega odmeva!

**Voščimo vam mirne, spokojne in
prijazne božične praznike. Želimo
vam, da bi se ob slovesu od starega
leta poslovili tudi od slabih in težkih
mislih, težav in temnih skrbi, ter se v
prihodnost zazrli z vedrino, veseljem
do življenja, ljubeznijo do sočloveka
in iskrenim pričakovanjem lepših
dni.**

Vesel božič in srečno novo leto 2014!

Novi odmev izdajata
Kulturno-prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
in Svet slovenske nacionalne manjšine
Mesta Zagreb

s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada Vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
**Miroslava Maria Bahun, Agata Klinar
Medaković, Silvin Jerman, Polona Jurinić,
Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc**

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Josipa Glavaš

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

SLIKA NA NASLOVNICI: Slovenska medicina se
bo prihodnje leto spomminjala 150. obletnice
rojstva utemeljitelja moderne kirurgije na
Slovenskem **Eda Šlajmerja**, ki je otroštvo in
mladost preživel med Gorskim kotarjem in
Kvarnerjem

Kakšna naj bo naša novoletna zaobljuba?

Vsak konec leta ljudje sklepamo novoletne zaobljube: kaj bomo počeli in česa ne več, katere slabe razvade bomo opustili in kako končno storili nekaj, za kar doslej nismo zbrali volje in moči. Kakšna bi bila idealna »novoodmevniška« zaobljuba?

Raziskave kažejo, da manj kot desetina tistih, ki si zastavi novoletno zaobljubo, to dejansko izpelje do konca. Približno dve tretjini vztrajata dva meseca, ostali pa se novoletnih zaobljub držijo le nekaj dni ali celo manj. Strokovnjaki pravijo, da je težava v tem, ker si zastavimo preveč ciljev, ker smo nerealni in si želimo nedosegljivo in ker se uresničevanja novoletnih zaobljub ponavadi lotevamo sami, čeprav je jasno, da pri večjih spremembah ljudje potrebujemo vsaj spodbudo, če ne že podporo najbližjih.

V uredništvu Novega odmeva imamo veliko zamisli in želja, nič neuresničljivega,

vse dosegljivo, le sami ne moremo priti na cilj, saj noben časopis in tako niti glasilo Slovenskega doma Zagreb, ne more naprej brez razumevanja in naklonjenosti bralcev, a tudi »sveže pišoče krvi«, ki bi na časopisne strani pripeljala tako nove vsebine kot drugačen pogled na življenje okoli nas, v posameznih slovenskih družtvih in v slovenski skupnosti v celoti.

Po vsaki številki prejmemo kopico pohval, zlasti po zadnji osvežitvi, ko je Novi odmev dobil spremenjeno podobo in doživel nekaj vsebinskih sprememb. Obenem nas dosežejo namigi in mnenja, kaj vse bi bilo še zanimivo prebrati v Novem odmevu, kaj kdo od bralcev pogrša in kaj smo nehote prezrli. Tudi takšne pripombe so odlična spodbuda za naprej! A kaj, ko se zatakne že na naslednji stopnici, ko skušamo okrepiti avtorske vrste in uredniška vrata odpremo na stežaj, na koncu pa brusimo peresa eni in isti pisci. Ostalim zmanjka časa, volje, nekateri menijo, da tega ne bi zmogli.

Seveda ljudje zmoremo vse, kar si iskreno želimo, kar nas zares zanima, za kar se resnično odločimo - če le ne gre za varljivo novoletno obljubo, za katero že pri sklepanju vemo, da je ne bo mogoče izpeljati. Slovenski dom bo prihodnje leto praznoval 85. rojstni dan. To je več, kot v povprečju traja človeško življenje - v Sloveniji povprečna ženska doživi 80 let, moški pa nekaj manj kot 72 let - zato si naše društvo ob tem častitljivem jubileju tembolj zasluži, da mu spoštovanje izkažemo tudi s kakšno osebno zavezo.

Novi odmev javno sprejema novoletno zaobljubo, da bo še naprej skrbno zapisoval kroniko Slovenskega doma, časopisne strani odpiral novim piscem, za bralce izbiral čim bolj zanimive in vznemirljive teme in pozorno prisluškoval njihovim željam. To bo naš poklon prazniku naše-ga društva.

Naša javna želja pa je, da bi čim več članov sprejelo in tudi držalo novoletno zaobljubo - zavezo k rednemu obiskovanju Slovenskega doma, k aktivnemu članstvu in vnetemu sodelovanju v društvenih dejavnostih, morda tudi pisanju v Novem odmevu, in če nič drugega - k veselemu druženju v društvenih prostorih. 🗨️

Približno 63 odstotkov ljudi se drži novoletnih zaobljub še dva meseca po tem, ko so jih sklenili.

Manj kot 10 odstotkov ljudi, ki si zastavijo novoletne zaobljube, jih v resnici izpelje do konca.

da samo enem Vsak začetek leta prinese kršenje novoletnih zaobljub, Raziskava je namreč pokazala, da le enemu od enajstih uspe uresničevati novoletne zaobljube prvih šest mesecev novega leta. Okoli 40 odstotkov optimistov zaobljube prekrši v prvih dveh tednih leta.

Med najpogostejše spadajo takšne v povezavi z alkoholom, telovadbo, bolj zdravim načinom prehranjevanja in varčevanjem.

- **Izberite le eno slabo navado**, ki se je želite znebiti. Če mislite, da boste letos začeli bolj redno telovaditi, manj piti in redkeje obiskovati svoj profil na Facebooku, vam vsega verjetno ne bo uspelo uresničiti.
- **Zastavite dosegljiv cilj**. Če ste si na primer zadali, da boste redno telovadili, bodite realni. Verjetno vam ne bo uspelo telovaditi vsak dan, še posebno, če do zdaj niste bili telesno dejavni. Z uresničevanjem cilja začnite postopoma - najprej telovadite dvakrat na teden, potem trikrat ...
- **Ignorirajte negativnost**. Osredotočanje na to, česar ne morete ali ne smete, namesto na to, kar lahko, vas bo hitro začelo spravljati ob živce. Če se boste na primer nenehno silili, da ne bi jedli sladkarij, jih boste takrat, ko se vam bo ponudila priložnost, verjetno pojedli še več kot sicer.

▪ Prosite za podporo

Novoletna zaobljuba, tako kot vsaka druga zaobljuba, je nekakšna prisega samemu sebi ali dolgoročni cilj, ki zadeva vas same (sprememba prehranjevalnih navad, bolj redno ukvarjanje s športom, opustitev kajenja, manjša vzkipljivost, manjša zlovoljnost, večji optimizem ...) ali druge, denimo družino (na silvestrovo lahko, denimo, sklenete, da boste bolj potrpežljivi z bratom, da boste več pomagali partnerju, da se ne boste več prepirali s taščo ...) in druge ljudi, ki vas obdajajo v vsakdanjem življenju, kot so prijatelji, sodelavci ... V splošnem naj bi torej z uresnitvijo takšnih zaobljub izboljšali kakovost svojega življenja in posredno tudi življenja drugih.

Približno 63 odstotkov ljudi se drži novoletnih zaobljub še dva meseca po tem, ko so jih sklenili.

- Manj kot 10 odstotkov ljudi, ki si zastavijo novoletne zaobljube, jih v resnici izpelje do konca.
- Kar 67 odstotkov ljudi sklene tri ali več zaobljub.
- Štiri najpogostejše novoletne zaobljube so: več telovadbe oziroma gibanja, večja »zagnanost« v službi ali šoli, boljše prehranjevalne navade in opustitev zdravju nevarnih razvad (kajenje, pitje, drogiranje ...).
- Več ljudi si kot novoletno zaobljubo zastavi novo navado kot opustitev stare.
- najbolj izvedljive, če jih delimo z nekom oziroma če z nekom delimo iste cilje. Podpora prijateljev je ključen dejavnik, ki pomaga pri uresnitvi le teh. 🗨️

Kaj pričakujejo člani Slovenskega doma od leta 2014?

Leto, ki odhaja, je bilo še eno leto prijetnih druženj v Slovenskem domu, zapomnili si ga bomo po vznemirljivih srečanjih in zanimivih gostovanjih, bilo pa je tudi leto slovesov ter težkih družbenih in gospodarskih razmer. In kakšno bo leto 2014?

Hedvika Čeranić: »Srečna sem, da obstaja Slovenski dom in moje misli so kot vedno povezane z njim. Največje pričakovanje v letu 2014 je, da bi se še naprej družili v našem drugem domu kjer slišim slovensko besedo in da bi spomladi odhajali čim več na izlete.«

Danijel Kranjc: »Nisem preveč optimističen v pogledu tega kaj bo prineslo leto 2014. Vsi preveč obljublajo, na koncu pa storijo malo. Od sebe pričakujem, da obdržim zdravje, vsaj takšno kot je zdaj.«

Nada Gajdarov: »V letu 2014 vsem skupaj želim čim več druženj v Slovenskem domu. Za sebe imam pa samo eno željo: zdravje.«

Boris Oblak: »Pričakujem, da bo leto 2014 boljše kot je bilo leto 2013 in, da bodo težave v novem letu bolj premagljive. Osebnostno si želim predvsem zdravja.«

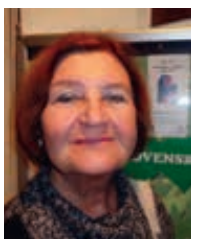
Anketa in foto: Agata Klinar Medaković

Hedvika Čeranić

Danijel Kranjc

Nada Gajdarov

Boris Oblak

Pevska zbor Slovenski dom Zagreb in Lisca Sevnica. Foto: Božena Pavlič

Mešani pevski zbor Slovenski dom

Uspešno in prijetno gostovanje na prireditvi Lisca poje

Prijatelji iz Sevnice so nas povabili na prireditev tamkajšnjega planinskega društva Lisca, ki je slavilo 120-letnico delovanja. Prireditev z naslovom Lisca poje je potekala 8. septembra, na njej je poleg zbora Slovenskega doma sodelovalo še 12 pevskih skupin.

Pevci Slovenskega doma smo se po poletnih počitnicah zbrali že 3. septembra. Običajno začnemo z vajami okrog 15. septembra. Zakaj tako zgodaj? Nekateri so bili takrat še na morju, saj je bilo vreme še lepo. Tudi zato je bil odziv članov zbora manjši. Brž pa se je izkazalo, da je razlog prijazno povabilo iz Sevnice. Po pogovoru z zborovodjo **Ivico Ivanovičem** smo se odločili, da povabilo sprejmemo in gremo na Lisco ter pevske vaje nadaljujemo, saj je bilo za nastop treba pripraviti vsaj tri pesmi.

Druženje ob pesmih in prijateljih

Prišla je nedelja, bilo je prekrasno sončno jutro, mi pa smo se odpravili na vrh Lisce, ki se dviga 948 metrov

visoko. Razgled je bil čudovit: polja, reke, gozdovi in bližnje planine so se bleščali v sončni lepoti. Bilo nas je veliko, saj je v programu sodelovalo veliko pevcev. Program je bil zelo pester, pele so se ljudske, ponarodele in druge pesmi, igralo pa se je celo na stare inštrumente. Bilo je zabavno in veselo. V programu je sodeloval tudi slovenski pisatelj **Tone Partljič**, ki je v svojem slogu pripovedoval o svojih prigodah na Lisci. Druženje ob dobri kapljici, golažu in slaščicah, s katerimi so nas bogato obdarovale gostiteljice iz Sevnice, ter ob domači pesmi, ki se je prepevala na sončni Lisci, je bilo zares prijetno, slovo od dragih prijateljev pa težko. Na koncu je treba reči samo: velika hvala in nasvidenje prihodnje leto.

Ivanka Nikčević

Zapeli smo v Sveti Trojici, tam kje je Klara doma

Na deževno novembrsko soboto, 9. novembra, smo se pojoči člani Slovenskega doma odpravili v Slovenske gorice, na koncert ob desetletnici novih orgel v cerkvi v Sveti Trojici, v rojstnem kraju naše altistke Klare Žel.

Ob prihodu v Sveto Trojico smo se ustavili pri Želovih, v hiši, kjer se je Klara rodila kot ena od sedmih otrok v družini. Klarini nečaki so na široko odprli vrata svojega doma ter svoji teti in njenim prijateljem odprtega srca in z nasmehom postregli z okusnimi domačimi dobrotami. Adica je prebrala pesem, ki jo je ob tej priložnosti napisala za Klaro, in se zahvalila za prisrčen sprejem. V zahvalo smo gostiteljem tudi zapeli.

Na koncertu nežno in čuteče petje

Pred desetletjem so v Sveti Trojici dobili nove cerkvene orgle, ki so ponos kraja in skupaj s cerkvijo glavna turistična znamenitost. Ob deseti obletnici pridobitve so pripravili koncert, na katerem je iz orgel bogate zvoke izvajala svetovno priznana orglavka **Renata Bauer**, ki poučuje klavir in orgle na ljubljanski akademiji za glasbo. S premišljeno izbiro in odlično izvedbo Mendelssohnovih, Missonovih, Bachovih in Saint Saensovih del nam je ogrela dušo in srce. Pevski zbor Slovenskega doma je pod dirigentskim vodstvom **Ivice Ivanovića** poslušalcem podaril pestro izbiro slovenskih pesmi. Navdušeni nad lepoto in akustiko romarske cerkve smo nežno in čuteče prepevali Dajte mi zlatih strun, Eno samo tiho rožo, Tam sem jaz doma ...

Kraj z veličastno cerkveno lepotic

Ko pomisliš, da si spoznal in doživel že vse lepote Slovenije, poišči na zemljevidu Sveto Trojico in pojdi še v ta štajerski kraj. V Sveti Trojici preseneti veličastno poslikana lepotic - romarska baročna cerkev s tremi zvoniki, danes frančiškanski samostan. V kraj s 500 prebivalci se občasno zgrne tudi prek petnajst tisoč romarjev. V občini Sveta Trojica veliko pozornosti namenjajo zgodovini in kulturni dediščini, kar veje tudi iz vsake besede župana **Darka Frasa**. Pred tremi leti so s pomočjo evropskih

Druženje v Sv. Trojici. Foto: M.B.

sredstev prenovili opečno samostansko klet, kakršne bi se razveselil tudi car Dioklecijan.

Sveti Martin, usliši nas

V samostanski kleti, kjer je center Svetega Martina, smo se udeležili martinovanja: spremljali smo krst vina in prisluhnili tihi molitvi duhovnikov. Zaigrali so mladi veseli harmonikarji, zapeli člani domačega pevskega zbora starejših občanov, na koncu je nastopil še veseli orkester Borisa Papandopula pod taktirko Ivice Ivanovića. Uživali smo tudi v domačih jedeh in bogati izbiri mladega vina, nato pa se odpravili domov, z željo, da bi se še vrnil. Hvaležni smo naši Klari, da nam je podarila nastop v kraju, kjer je leta 1910 kot učitelj živel Ivan Cankar in prav tukaj napisal svojo znamenito Lepo Vido.

Dubravka Pirc - Tiljak

Kako je Katarina Hrvaški podarila ljubezen

V Slovenskem domu je 16. oktobra Katarina Furjan predstavila svojo knjigo Hrvatskoj s ljubavlju (Hrvaški z ljubeznijo). Hkrati je na razstavi Spomini ponosa in zahvale pokazala fotografije, dokumente in osebne predmete, ki jo najbolj vežejo na domovinsko vojno.

Knjiga Katarine Furjan govori o pogumnih braniteljih Hrvaške, ki so se uprli srbski agresiji, odšli na bojišča ter pogosto ranjeni končali v bolnišnicah, a tudi o »majhnih« ljudeh, ki so v zaledju pomagali, da je Hrvaška postala svobodna.

Ponosni spomini na vesele in žalostne čase

Avtorica je članica Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb (SSNM MZ), ki sta tudi založila knjigo. »Vesel sem, da je Slovenka, naša dolgoletna članica, napisala knjigo, polno toplih življenjskih zgodb iz domovinske vojne,

Ivana Jadrešič (z leve), v ozadju sedi Katarina Furjan. Foto: M.B.

► v kateri je sodelovala kot članica človekoljubne organizacije *Hrvatska pozadinska fronta* (HPF),« se je Katarini za vloženi trud zahvalil predsednik Slovenskega doma in SSNM MZ **Darko Šonc**. »To je posebna zgodba o posebni ženski z velikim srcem, ki se je zavedala, da mora nekaj storiti za svojo domovino,« je dejala urednica **Ivana Jadrešić**, ki je prispevala h končni podobi knjige.

Marsikdo je zajokal

Do zadnjega kotička napolnjena Prešernova dvorana se je pred predstavitvijo knjige z minuto molka poklonila spominu na ubite in umrle hrvaške branitelje. Program je povezoval predsednik Koordinacije braniteljskih društev Mesta Zagreba **Ivica Matošević**. Odlomke iz knjige so čustveno brali dramski

S predstavitve knjige *Hrvaški z ljubeznijo*. Foto: M.B.

»General bojniki Marinko Krešić, pomočnik ministra za upravljanje osobljem HV-a, proziva i moje ime, a meni se 'odsjele' noge. Odjednom pitam samu sebe, što sam ja to tako veliko napravila za domovinu Hrvatsku? Samo sam pružala veliku ljubav koju sam osjećala za branitelje i ranjenike, za prognane i sve žrtva rata. Davala sam to što bi trebao dati svaki Hrvat, svaki čovjek koji živi u Hrvatskoj i Hrvatsku zove svojom domovinom. Svejedno, bila sam izuzetno ponosna. Odlikovana sam SPOMENICOM DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI koju je potpisao predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman. Beskrajno sam i danas zadovoljna i ponosna. Ja, obična Slovenka dobila sam visoko priznanje prvog predsjednika Republike Hrvatske. Hvala!« (Hrvatskoj s ljubavlju, str. 150).

umetnik **Drago Asić**, novinar in hrvaški branitelj **Vjekoslav Pandurić** ter umetniški animator **Mateja Kunec** in **Arijana Mrzljak**. Za marsikaterega obiskovalca je bila to prva povojna priložnost za srečanje s Katarino, a tudi tistimi, o katerih je pisala – izgnanci, vdovami, upokojenim častnikom 1. gardijske brigade Tigri, invalidom, ranjencem. Nekateri so ob obujanju spominov na težke čase in osebne tragedije ganjeni zajokali. V čast svoji rojakinji je slovenske pesmi zapel ženski zbor Poljanski odmev iz Starega trga ob Kolpi. Predstavitve se je končala s pesmijo Prijatelji, ki jo je zapel stoodstotni invalid domovinske vojne **Mario Filipi**, s katerim je spontano pela vsa Prešernova dvorana.

Agata Klinar Medaković

Katarina Furjan: Sem dvakrat bogata. Imam dve domovini!

▪ Kako ste postali prostovoljka in humanitarka v domovinski vojni?

- Vedela sem, da moram pomagati, saj v državi, ki bi jo poteptal agresor, ne bi mogla živeti. Že oktobra 1991 sem v bloku, kjer živim, in ima 440 stanovanj, od vrat do vrat zbirala denar za sklad Zrinski-Frankopani in posteljnino za obrambno vojsko, 1. A gardijsko brigado Tigri v Rakitju. To so bili začetki. Potem sem postala članica *Hrvatske pozadinske fronte* (HPF).

▪ Kakšna je bila vloga HPF-ja?

Članice smo pomagale ranjenim, ranjencem, pregnancem in beguncem. V bolnišnice so prihajali brez vsega, brez copat, pižam, pripomočkov za osebno higieno, nič niso imeli. Še tega niso vedeli, kje so njihovi najbližji. V bolnišnice in pozneje v zdravilišča smo jim nosile vse, kar smo zbrale, včasih pa je bilo zanje še najbolj dragoceno,

če smo prišle s toplo besedo, kar jim je vtilovalo upanje in občutek, da niso sami in pozabljeni. Srečna sem, ker so še danes hvaležni za naša takratna srečanja, da nas povabijo na njihove praznike in nas posebej toplo pozdravijo. Žal mi je, ker HPF ne deluje več, čeprav je dela še ogromno.

▪ Katera človekoljubna akcija se vam je najgloblje vtisnila v spomin?

Mogoče bi omenila čustven dogodek iz Krapinskih toplic, z nastopa **Zlatka Pejakovića** in orkestra. Pripadnika Tigrov **Marijana Vondra**, ki je bil ranjen in tri mesece tako rekoč klinično mrtev, sem med poslušanjem glasbe vprašala, če bi plesal. Z zdravo roko je igral po taktu, objela sem ga in dvignila za ples, in »plesala« sva in jokala od sreče. Takšna srečanja so bila zame največja nagrada. Vsako srečanje z ranjenci v bolnišnicah ali

zdraviliščih, vsako srečanje z branitelji na bojiščih me je obogatilo. Lahko rečem, da sem dvakrat bogata: imam dve domovini in ogromno prijateljev med branitelji.

▪ Kdaj in zakaj ste se odločili, da spomine na to obdobje zapišete?

Lahko bi napisala dve knjigi, toliko se je zgodilo. Zamisel je zorela dolgo, prelomen pa je bil pogovor s profesorjem **Josipom Jurčevićem** po neki predstavitvi knjige **Julienne Bušić**. Rekel je: »Kar ni napisano, je kot se ne bi zgodilo.« Takrat sem začela pisati.

▪ Je pripadnost slovenski manjšini kakor koli zaznamovala vašo dejavnost?

Kot Slovenka sem čutila, da moram še več storiti za mojo novo domovino Hrvaško. (akm)

Mladostno druženje s posavskimi šolarji

Ob dnevu reformacije je bila v Slovenskem domu 30. oktobra odprta razstava likovnih in literarnih del učencev in dijakov posavskih šol. Na odru so zazveneli veseli zvoki harmonike, v kratki igri sta oživela sodelavca Primoža Trubarja, Adam Bohorič in Jurij Dalmatin.

V uvodnem nagovoru je predsednica posavske podružnice Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar Alenka Černelič Krošelj spregovorila o pomenu posavske protestantske dediščine: »V Krškem smo ponosni, da se je tukaj rodil Jurij Dalmatin, ki je pod pokroviteljstvom Primoža Trubarja odšel na študij v Nemčijo in poskrbel za prvi prevod Biblije v slovenski jezik. Dalmatina je 'odkril' in v svoji šoli v Krškem učil Adam Bohorič, ki je tudi pomembno sooblikoval prevod in tiskanje Biblije.

Ustvarjanje na temo reformacije

Černelič Krošljeva je podrobneje predstavila likovno-literarni natečaj na temo reformacije, ki pod naslovom Na obisku pri Juriju Dalmatinu letos v Posavju poteka že šesto leto. Nekaj odlomkov iz literarnih del, prispelih na natečaj, smo slišali v bogatem kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci krške osnovne in glasbene šole. V vlogi tesnih Trubarjevih

Med nagrajenimi likovnimi deli izstopa zanimiva slika, polna domišljije: Trubar za vse čase, učencev 9. razreda OŠ Artiče – Gregorja Sikolška in Roka Verstovška Tanška. Foto: akm

sodelavcev sta nastopila igralca Filip Černelč in Boštjan Arh, oblečena v skrbno oblikovane historične kostume. Opisala sta zgodbo o tiskanju prve Biblije v slovenskem jeziku in okoliščine njenega transporta na Slovensko.

Ko mladi raztegnejo meh

Skupina sedmih dobro razpoloženih harmonikarjev je izvedla navdušujoč koncert slovenskih in hrvaških pesmi ter požela iskren in gromki aplavz. Predsednik Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb (SSNM MZ) Darko Šonc ni skrival navdušenja nad programom, ki so ga pripravili posavski šolarji in njihovi učitelji: »V povprečju smo danes v dvorani stari 35 let, zadovoljni smo,

Iz predstave o Adamu Bohoriču in Juriju Dalmatinu. Foto: M.B.

Posavci so ponosni nanje

Krško je mesto z zanimivo in bogato zgodovino, ki so jo sooblikovali številni pomembni meščani, med njimi Adam Bohorič (ok. 1520–1598), Jurij Dalmatin (ok. 1546–1589), Janez Vajkard Valvasor (1641–1693) in Josipina Hočevar (1824–1911).

Adam Bohorič se je rodil v okolici Brestanice. Bil je prvi slovenski protestantski šolnik in prvi slovniciar slovenskega jezika. Med letoma 1551 in 1563 je imel šolo v Krškem. Potem se je preselil v Ljubljano, kjer je postal ravnatelj stanovske šole. Tam je napisal pisani šolski red, ki je prvo pedagoško besedilo slovenskega avtorja. Med najbolj znana Bohoričeva dela prištevamo prvo slovensko slovnico Articae horulae (Zimske urice) iz leta 1584. Napisana je v latinščini in postavlja pravila prve slovenske abecede, imenovane bohoričica. Bohoričica je bila v uporabi do leta 1840, ko jo je zamenjala gajica.

Jurij Dalmatin se je rodil v Krškem. Postal je protestantski duhovnik ter ugleden pisatelj in prevajalec. Je avtor številnih religioznih knjig, dokazal pa se je tudi kot prevajalec. Njegov največji dosežek je popolni prevod Biblije v slovenski jezik. To znamenito delo je bilo objavljeno leta 1584 in je bilo natisnjeno v bohoričici. Dalmatinov prevod biblije je postavil standard slovenskega literarnega jezika. (<http://www.posavje.com>)

da od mladega rodu zvemo neznane zanimivosti, kot so iskricice iz življenja vaših someščanov Adama Bohoriča in Jurija Dalmatina.«

Na prireditvi, ki se je končala ob veselem druženju na Trubarjevi malici, sta bili ob številnih članih Slovenskega doma prisotni tudi predstavnici slovenskega veleposlaništva v Zagrebu Ivanka Filipan in Kristina Kliner.

Dogodek je organiziral SSNM MZ v sodelovanju s Slovenskim protestantskim društvom Primož Trubar – Podružnica Posavje, Osnovno šolo Jurija Dalmatina iz Krškega in JSKD OI Krško.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

S pesmijo obdarili frančiškanke Brezmadežnega spočetja v Krškem

Duhovna sekcija in pevski zbor A. M. Slomšek sta se takoj po počitnicah, 8. septembra, odpravila v Krško, na nedeljsko druženje ob božji besedi, pesmi in klepetu z upokojenimi sestrami frančiškankami Brezmadežnega spočetja.

Iz Zagreba smo se odpravili po lepem vremenu in kmalu prispeli na Reso, kjer stojita kapelica sv. Jožefa in redovna hiša frančiškank. Sestre so nas prijazno pričakale in že takoj ob prihodu pogostile. Maševal je duhovnik **Robert Smodiš**. Naš zbor je zapel pod vodstvom prof. **Vinka Glasnoviča**, solistične točke so peli **Nada Horš**, **Mirjana Štefčiček** in **Velimir Hržan**. Po maši smo gostiteljem pripravili presenečenje – koncert pesmi, posvečenih Mariji. Zapeli smo naslednje pesmi: Slomškova romarka (latinska

Druženje s frančiškankami Brezmadežnega spočetja v Krškem. Foto: Olga Tkalčec

maša V. Glasnovič), Ave Maria (Carlo Gounod), solo Velimir Hržan, Ave Maria (Clotilde Kairner Tofper), solo Nada Horš, Ave Maria (Franz Engelhart), solo Vinko Glasnovič, Benedictus (Perosi Lorenzo), duet Nada Horš in Vinko Glasnovič, v latinščini.

Druženje z upokojenimi redovnicami

Sestre frančiškanke Brezmadežnega spočetja se posvečajo predvsem vzgojni, prosvetni in dobrodelni dejavnosti. Kogregacijo je leta 1843 v Gradcu ustanovila Frančiška Lampel. Prvotno so se imenovala Šolske sestre III. reda sv. Frančiška Asiškega, pod današnjim imenom pa delujejo od leta 1954. Redovna hiša na Resi v Krškem sodi pod črnogorsko

provinco, zaživela pa je leta 1970 po zaslugi slovenskih sester, ki so po upokojitvi prihajale iz Črne gore. V skupnosti so tudi sestre iz drugih delov nekdanje Jugoslavije. Obnovile so nekdanji dvorec Kodelatovih, ob njem pa vrt, sadovnjak in cvetlični nasad. V bližini je tudi kapelica sv. Jožefa, zato imajo sestre v prijetno urejenem okolju vse, kar je potrebno za samostojno življenje, tudi duhovno.

Naše druženje smo končali v senci na vrtu, ob prigrizku, pijači, kavi in petju slovenskih narodnih. Po slovesu smo se z avtobusom odpravili na drugo stran reke Save in se ustavili na kosilu v pivnici Apolon. V Zagreb smo se vrnilo polni vtisov z nedeljskega druženja in načrtov za nadaljnje delo.

Olga Tkalčec

Kdor poje dvakrat moli

Našemu zboru se je pridružila nova članica **Željka Aleksić**, po krajšem premoru pa se je vrnila **Ružica Ratkajec**. V zagrebški kapelici Ranjenega Jezusa na Ilici 1 so nam jeseni maše darovali **Robert Smodiš** (15. septembra), duhovnik iz Dobove Roman Travar (29. septembra) in dekan Šentjerneja **Anton Trpin** (13. in 27. oktobra). Pridite na slovenske maše! Spored maše je na vhodu v kapelico.

Pouk slovenščine

Izvrstno pišejo, radi bi še tekoče govorili

Z začetkom novega šolskega leta smo se spet zbrali na tečaju slovenščine. Zdaj obiskujemo nadaljevalni tečaj in nas je šest v skupini.

Število učencev se je povečalo za tri: enega fanta, **Velida**, in dve dekleti: **Dijano** in **Marinelo**, ki se tudi hočejo naučiti slovenščino. Velid zaradi tega, ker je kot majhen otrok živel v Podčetrtku, Marinela, ker ima sorodnike v Sloveniji, ter Dijana, ker ji je slovenščina všeč. Nadaljujemo z učenjem slovnice in se vse več pogovarjamo. Učiteljica je zelo simpatična in zmeraj pomaga. Upamo, da bomo na koncu tekoče govorili, ker pišemo izvrstno.

Učenci. Foto: Arhiv

Študijsko potovanje v rojstni kraj znamenitega slovenskega generala

Ob dnevu Rudolfa Maistra, slovenskem državnem prazniku, smo 23. novembra v organizaciji Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb odšli na študijsko potovanje v Kamnik, kjer se je 29. marca 1874 rodil znameniti general iz prve svetovne vojne.

Na deževno soboto se je poln avtobus zagrebških Slovencev odpravil v našo deželo. Pot je minila v dobrem vzdušju, ki ga ni pokvarilo niti slabo vreme. Po dveh urah in pol veselega klepeta smo prispeli v živopisno mesto, staro, a zelo urejeno.

Kamnik, objekt z grički in pod vrhovi planin

Na gričkih stojijo stari grad in cerkvice, v daljavi se lepo vidijo visoke Kamniško-Savinjske Alpe. Po kratkem sprehodu po središču mesta smo obiskali galerijo, ki se imenuje po znanemu slovenskemu slikarju Mihi Malešu, za katerega smo izvedeli, da je bil tudi zagrebški študent. Ogledali smo si nekaj njegovih del ter čudovito aktualno razstavo Moč gora. Na ogled so dela več slovenskih slikarjev, ki so v različnih tehnikah naslikali motive Kamniških Alp, Velike planine, reke

Ogled razstave v galeriji Miha Maleš. Foto: M.B.

Kamniške Bistrice, potočkov ... Posebej smo bili navdušeni tisti, ki smo te kraje prehodili kot planinci. Gospa Alojzija, ki je rojena v Celju in se je po učiteljski šoli poročila in preselila v Zagreb, mi je pripovedovala, da je kot dekle s prijateljicami osvojila skoraj vse vrhove in da se zelo rada spomni tistih časov in občutkov, ko hodiš po čudoviti naravi.

Maistrova rojstna hiša

V rojstni hiši Rudolfa Maistra, ki je urejena kot sodoben muzej, je opisana družinska zgodovina, kakor tudi vse dejavnosti in okoliščine, v katerih je živel in se boril veliki mož. Rudolf Maister ima ogromne vojaške zasluge, najvažnejšo zgodovinsko vlogo pa je odigral pri nastajanju meja sodobne Slovenije, saj bi brez njegovega

O Maistru na Radiu Sljeme

Novinarka Olga Vujović, ki je bila tudi z nami v Kamniku, je posnela pogovor o generalu Maistru, ki bo predvajan 29. decembra ob 23. uri na Radiu Sljeme v oddaji Kultura pred snom. Lahko jo boste poslušali tudi na spletu www.hrt.hr (radio na zahtjev).

odločilnega nastopa in osebnega vzgleda Slovenija ostala brez mesta Maribor in velikega dela ozemlja. Država mu je šele v novejšem času priznala vse zasluge, postavila mogočne spomenike v Mariboru, Ljubljani in Kamniku, kakor tudi ohranila spomin v muzejih v Kamniku in Mariboru. Žal je bil rahlega zdravja in je prezgodaj umrl, leta 1934, saj bi morda v državotvornem pogledu lahko naredil še kaj več. Ne gre pozabiti, da je bil Rudolf Maister tudi literat in pesnik, vsestransko izobrazena oseba, kakor tudi dober človek, mož in oče. Njegovi živeči vnuki so lahko zelo ponosni, kakor vsi ljudje, ki ne pozabljajo svojih korenin in častijo tiste, ki so priskrbeli take velike zasluge za družbo in domovino.

Vasiljka Tovarloža

Alpinistični četrtak z Nastjo Davidovo

V Slovenskem domu je 24. oktobra, v jesenskem nadaljevanju Alpinističnih četrtkov, gostovala članica slovenske reprezentance v lednem plezanju Nastja Davidova. Njeno predavanje je privabilo veliko ljubiteljev planin in članov Slovenskega doma.

Nastja Davidova se je rodila 27. julija 1979 v Kijevu v Ukrajini. Ko je bila stara 10 let, se je z družino preselila v Slovenijo. Z alpinizmom se je začela ukvarjati dokaj pozno, intenzivno pa se mu posveča šele zadnjih enajst letih, ko je tudi opravila vrsto izjemnih vzponov. Svojo plezalno pot in vzpone v zadnjih treh letih je predstavila s pomočjo prekrasnih fotografij.

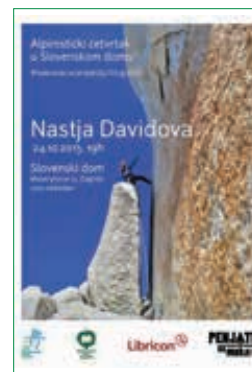
Paklenica je njen drugi dom

»V Paklenici sem naredila prve korake, zelo rada grem v ta kanjon, posebej zaradi morja, v katerem se 'najdem', zelo rada imam Dalmacijo,« je povedala Davidova. Glede vzpenjanja je zelo vsestranska, odlično se znajde v klasičnem alpinizmu, kot tudi na plaziščih ali pa v lednem in kombiniranem vzpenjanju. Pravi, da so njena strast velike stene. Plezala je v slovenskih planinah

in po Evropi, za sabo ima tudi sedem uspešnih odprav v ZDA, Patagonijo, Kirgizijo, Nepal in Aljasko, med njimi tri v ženski sestavi. Planinska zveza Slovenije jo je leta 2011 razglasila za najuspešnejšo slovensko alpinistko, leta 2012 je prejela tudi posebno priznanje za izjemne dosežke v alpinizmu. Tri leta zapovrstjo (2010–2012) je bila najuspešnejša alpinistka Mestne občine Ljubljana. Predavanje, obogateno z enkratnimi fotografijami gora, ki jih je preplezala, je končala z besedami: »Želim vam, da bi doživeli lepe trenutke, kjerkoli ste, ne samo v hribih.«

Pobudnik predavanj Željko Žarak se je zahvalil Slovenskemu domu in organizatorjem dogodka, založbi Libricon iz Zagreba in fundaciji Plezati je treba, ki deluje v okviru alpinistične sekcije zagrebškega planinskega društva Željezničar.

Agata Klinar Medaković

Vabilo na alpinistično srečanje z Nastjo Davidovo.

Povabilo k branju in obisku knjižnice

Ne pozabite na četrtke, ko si lahko v Slovenskem domu med 17. in 19. uro sposodite dobro knjigo. Tokrat v branje ponujam dva naslova. Naj bo v naši knjižnici spet živžav!

Dramaturga **Matjaža Zupančiča** kot pisatelja niti ne poznamo preveč dobro. Njegov roman *Obiskovalec* je urbana slovenska kriminalka, ki jo prebereš v enem dihu. V ospredju sta dekleta, ki skoči z nedokončane stavbe, in njen nekdanji mož, kriminalist, ki sumi zaročenca. Razplet je popolnoma nepričakovan. Več ne bom razkrila, naj ostane nekaj napetosti za tiste, ki boste knjigo vzeli v roke.

Andrzej Stasiuk, sodobni poljski pisatelj, pesnik in dramatik, je prevajan

v skoraj vse evropske jezike. Galicijske zgodbe pripovedujejo o preprostih ljudeh in njihovem življenju na poljskem podeželju v času velikih sprememb, ko se razsulo prejšnjega sistema preveša v lažni blišč novega. V vaške zaselke stopa kapitalizem, začenja se boj za preživetje v novih razmerah. Zgodbe so morda malce čudne, vendar čudovite, kar posebej velja za zgodbi *Babica* in *Rdečelasi narednik*.

Darija Stantić 🗨️

Promocija knjige Zamela nas korupcija

Promocija knjige **Zdeslava Matkovića** održana je u Slovenskom domu 13. studenoga u prisutnosti **devedesetak posjetitelja**. Autor je **ukratko prikazao sadržaj i okolnosti svoje knjige, u kojoj opisuje svoju profesionalnu kalvariju zbog sukoba sa vlastodršcima**.

Autor se zahvalio organizatoru **Darku Šoncu**, predsjedniku kulturno prosvjetnog društva i **Miri Bahun**. Za promociju knjige izabrao je Slovenski dom, jer je ovdje prije 23 godine kao maturant i zatim kao student veterine započeo svoju osmogodišnju djelatnost kao član plesnog tečaja a kasnije kao uspješni voditelj plesne grupe. Voditeljica priredbe je bila šarmantna i vrlo efikasna **Dragoslava Cindrić - Beba** iz Slunja.

Zdeslav Matković. Foto: M.B.

Samo je tražio da se poštuje struka

Sadržaj knjige predstavlja na prvih pedesetak stranica tijekom autobiografskog zbivanja na radnom mjestu s prikazom progona njegove braće u obitelji i stalnih neprilika na radnim mjestima u Zlataru i zatim Korenici, gdje je bio direktor veterinarske stanice. Do sukoba s vlastodršcem dolazilo je zbog autorovih upornih pismenih zahtjeva da se poštuje struka. Drugi dio knjige sadrži dijelom javnu dokumentaciju njegove borbe (ima ukupno sedamdesetak autoriziranih kopija priloga), koja je završila s dvostrukim uhićenjima u Korenici zbog navodnih neodazivanja na sudske pozive. U oba slučaja je zadržan u zatvoru Remetinec po mjesec dana, a u drugom slučaju je sudski pod pritisak stavljen tadašnji predsjednik vlade, koji je smjesta napustio svoj položaj i sada sjedi u zatvoru! Psihijatrijski pokušaj oduzimanja poslovne sposobnosti, na sudu je također neslavno propao. Zadržavši se na radnom mjestu, autor i dalje nastavlja svoju započetu borbu.

Prigodni umjetnički program

U sadržaj je uveden i autorov ljubavni aspekt; pratilja mu je **Mira Modrušan**, koja se na priredbi istakla, izloživši dvadesetak svojih vrlo uspješnih slika uglavnom sa motivima prirode. Izložbu i djelo je recenzentski pohvalila moja prisutna sestra mr. sci. **Liljana Matković Vlašić**. Priredbu je na gitari prigodno pratio **Zoran Andrašek**, a **Ivanka Modrušan** je izdeklamirala pjesmu **Rade Juga Močvara** iz Plitvica, kompozitora **Marijana Katića**.

Kao autorov otac istaknuo bih da sam svakako odgovoran za postupke svoga sina, no ovu knjigu je napisao bez moje neposredne asistencije, samo je u nju uveo moju neophodnu dokumentaciju.

Zlatko Matković, dr. med. mr. sci. 🗨️

Petkova srečanja

Posebno vzdušje ob praznikih naših članov, a tudi za praznik svetega Martina.

Jesenska petkova srečanja so bila skromno obiskana, verjetno zaradi grdega vremena. A se ne damo, ker bo kmalu spet več slavlencev in veselja.

Uvodne besede o obisku in veselju bi najbrž kdo tudi demantiral, med prvimi najbrž **Rezika, Jelka, Katarina** in **Zdravko**, ki so kot septembrski slavlenci pripravili posebej veselo vzdušje in poskrbeli za dolgo druženje.

Septembrska učna ura

Slavje je za trenutek prekinila **Matilda Kunovič (Jožefa)**, ki je kot prvošolka iskala svojo klop v »razredu«. Iz prenosnega računalnika je prebrala, kaj naj bi se po maminih zagotovilih učila v prvem razredu. Povedala je, da večino stvari že pozna, tudi s področja zdravstvene vzgoje. To je podkrepila tako,

da je na dolgo i široko razlagala, kako nastanejo otroci in kakšne vrste ljubezni med ljudmi obstajajo. Zatrnila je še, da ima dovolj znanja za višje razrede. Ker da odhaja v Pariz, je nas zadolžila, da do njene vrnitve skličemo sestanek kolegija, ki bi to potrdil, oče pa bo doniral tisoč evrov za popravilo šole. Saj je minister dejal: znanje je moč!

Oktoberško sladko grozdje

Oktober smo obujali lepe in grde spomine na poletne dni, poslušali **Tončekovo** glasbo in uživali v grozdju, ki ga je prinesla teta Matilda (Jožefa), ki je prišla s trgatve. Največja težava je bila, da nismo mogli pojesti vseh osemdesetih izvrstnih sendvičev, ki sta jih pripravili Jožefa in **Milka**.

Novembrsko martinovanje

Zaradi dneva mrtvih smo novembrsko srečanje s prvega petka v mesecu preložili na 8. november. Druženje je vodil **Tonček** ob pomoči **Zorana** na klavirju in škofinje

sv. Martine (Jožefa). Ker je Matilda oktobra razdelila vse grozdje, si je morala mošt za krst sposoditi. Krstna molitev je bila posvečena zdajšnjemu družbeno-političnemu trenutku, ravno prav za uživanje in smeh. Ni prostora, da bi vse zapisal, naj le povem, da je vsem tistim, ki ste ostali doma, lahko žal. Če nič drugega – zamudili ste prizor meseca: Matildo v vlogi sv. Martine s svetlečim angelom na glavi.

KraS

Prvi petek. Foto: S.K.

Šopkova božična razstava

Predbožični čas so nam že tradicionalno polepšale članice ustvarjalne delavnice Šopek, ki so 11. decembra v Slovenskem domu razstavile svoja dela.

Šopkovke, kot tudi rečemo članicam ustvarjalne delavnice, so imele v zadnjem obdobju poleg ustvarjalnih skrbi, kako čim bolj zanimivo zastaviti božično razstavo, še skrbi čisto druge

Šopkovi izdelki. Foto: S. Novkovič

vrste: od sekcije se je iz osebnih razlogov poslovil dolgoletni vodja Jakov Šimunovič. Po taki odločitvi so morale šopkovke razmisliti, kako naprej, ali lahko same nadaljujejo z delom, ali jim bo uspelo pripraviti vse potrebno za uspešno razstavo in kakšni bodo odzivi. Pohvale, ki so jih prijele za svoje izdelke, so potrditev, da so storile prav, ko so se odločile, da gredo same naprej.

Dela pridnih rok v starih in novih tehnikah

Članice ustvarjalne delavnice so tradicionalno pripravile lepe in novo oblikovane bidermajerske šopke in božične aranžmaje. Na ogled je bil prekrasen nakit iz nanizanih perl, razstavljene so bile tudi slike v tehniki olje na platnu. Letošnja posebnost in novost pa so bili uporabni in zelo estetsko oblikovani predmeti, okrašeni s tehniko, ki so se je v Šopku na novo naučili, in sicer v servietni tehniki oziroma dekupažu.

Razstava je odsevala navdušenje, večino in voljo članic delavnice, da sebi in drugim podarijo zadovoljstvo in užitek v sijajno izdelanih okrasnih in uporabnih predmetih. Zdi se, da od šopkovk upravičeno pričakujemo nove ustvarjalne presežke. Svojevrsten dokaz uspešnosti tokratne predstavitve je tudi to, da je več obiskovalk izrazilo željo, da bi se pridružile delavnici. O dobrem razpoloženju in druženju tega dne pa niti ni treba izgubljeni besed. To je zdaj že samoumevno.

Stanka Novkovič
(prevod v slovenščino: akm)

Kako so Kishonove burleske poustvarili igralci reškega Slovenskega doma

Dramska skupina reške Bazovice je na odru zagrebškega Slovenskega doma 14. decembra uprizorila predstavo Zaigrani Kishon. Že napoved v mesečnem biltenu je zbudila pričakovanje, da bo to vesel sobotni večer, saj so takšne tudi knjige izraelskega pisatelja.

Ephraim Kishon je v večini svojih del humoristično obravnaval vsakdanjost navadnega človeka in njegovo vedenje v različnih okoliščinah, ki so civilizacijska in kulturološka last velikega dela človeštva. Reška skupina nas je razveselila s tremi burleskami, ki jih je uspešno dramatiziral **Siniša Posarić**, režirala pa **Renata Fugošić**.

Inkognito

Burleska s tem naslovom je zgodba, ki se dogaja v prodajalni kravat, kamor zaide umetnik ki se hvali s slikarskim talentom, uspehom in lepimi lastnostmi, lastnica prodajalne pa tudi ne zaostaja z samohvalo. Drug drugega ne poslušata

in sta v dokazovanju svojih vrlin nadvse smešna. Slikarja ga **Maris Široka** v zelo lepem kostumu in odrski maski, prodajala je **Ivana Baković**. Obe sta bili zelo všečni, njuna igra prepričljiva.

Likalnik

Ta burleska se odvija v trgovini z električnimi izdelki, kjer je vse v akciji in torej poceni, razen likalnikov. Kupec pa potrebuje prav likalnik, saj se mu je njegov pokvaril. Po preizkušanju se izkaže, da niti en likalnik ni uporaben, vsi po vrsti so pokvarjeni, eden celo eksplodira, prodajalca pa to nič ne ovira pri hvaljenju svojega blaga. Igra je v posmeh prizorom iz resničnega sveta, ko se vse tako vsiljivo prodaja, če je treba, tudi rog za svečo. Igra **Tolje Hromina** in **Vitomira Vitaza** je bila prepričljiva; s primerno dozo humorja sta igralca nasmejela in navdušila občinstvo.

Surround

Podnaslov te burleske je: Zgodbe morajo biti slepe. Pripoveduje o preplahu, ki ga

sproži nepreverjena vest, da je družbeni dom v sosesčini odletel v zrak, da so ga baje napadli teroristi. Preveč zavedna ženska s to novico kar sredi noči prebudi sosedo, a njen opis neprijetnega dogodka ni ravno prepričljiv. Da gre za izmišljotino, se izkaže, ko jo sosedo pripravi, da pogleda skozi okno. **Nataša Grlica** in **Anita Hromin** sta se dobro odrezali in izvalili veliko smeha.

Predstava v izbrani slovenščini

Vsa tri dejanja povezuje pogovor dveh malomeščank (**Zdenka Jelovčan**, **Loredana Jurković**), ki vneto spremljata vse dogodke v mestu in kot dobro obveščeni poznavalki občinstvo uvajata v dogajanje.

Predstava je bila zelo uspešna, v lepo izgovorjeni bogati slovenščini. Ni nam žal, da smo jo gledali, nastopajočim gostom z Reke so se navdušeno zahvalili z velikim aplavzom. Bili bi veseli, če bi nas obdarili s še kakšno predstavo s tako kakovostnim igralskim dosegom.

Vasiljka Tovarloža

Zaigrani Kishon v Slovenskem domu. Foto: M.B.

Naklon vseh igralcev. Foto: M.B.

Otroške ustvarjalne delavnice v slovenskem jeziku

Tri, dva, ena, nihič... pa smo začeli! Še preden bomo odštevali zadnje ure in minute letošnjega leta, smo končno le začeli z delavnicami za otroke, na katerih se bomo pogovarjali izključno po slovensko. Prvič smo se dobili konecnovembra.

Delavnice v Slovenskem domuso namenjene osnovnošolskim otrokom od 6. leta starosti naprej,

otrokom slovenskih staršev ali starih staršev, skratka otrokom, ki se razen v domačem okolju bolj malo srečujejo s slovenskim jezikom.

Naše prvo srečanje je bilo v znamenju predstavitev. Barvali in izrezovali smo broške, na katerih bodo zapisana imena, da bi bilo obdobje spoznavanja čimkrajše in čim bolj uspešno. Prvo druženje je potekalo dan po rojstnem

Delavnice so namenjene osnovnošolskim slovenskim korenin, ki se razen doma bolj malo srečujejo s slovenščino.

dnevu nekdanje Jugoslavije, 30. novembra. Ker smo se takrat srečali šele prvič, bo ta dan po svoje rojstni dan za nas, ki se bomo srečevali na teh delavnicah. Predstavitvam smo dodali še pravljiico Kako je Evropa dobila ime

Proslava pred pohodom po poteh Brežiške čete, na Pečici. Foto: S. Kramar

Prireditve izgnancev 1941–1945

Udeležbo na pohodih smo člani zagrebške organizacije Društva izgnancev Slovenije (DIS) letos zmanjšali, primerno letom starosti in v skladu z recesijo. Na poletno prireditev na Bučki se nas je odpravilo osem, na jesenski pohod po poteh Brežiške čete pa šest.

Spohodom, ki je od Telč do Bučke potekal 6. junija v spomin na 68-letnico vrnitve iz izgnanstva, nismo imeli sreče. Začel se je navsezgodaj zjutraj, nas pa so zadržali na meji, zato smo začetek zamudili. Pohodnikom smo se pridružili v Bučki. Tam smo ob spomeniku, ki prikazuje razkosanje Slovenije na nemški in italijanski del leta 1941, zadržali v obujanju spominov iz izgnanstva. Program je bil posvečen trpljenju v izgnanstvu. Govornik je bil član medresorske komisije pri DIS-u **Gregor Kaplan**. Druženje je trajalo do popoldanskih ur.

37. pohod po poteh Brežiške čete

Spominski pohod za brežiški občinski praznik so letos pripravili 26. oktobra, mi pa smo se ga udeležili že sedmič zapored. Proslava pri spomeniku žrtvam druge svetovne vojne na Pečicah ob straži garde Slovenske vojske je bila navdušujoča. Vrstili so se govori predstavnikov oblasti, gostiteljev, borcev in mladine. Posebej nas je navdušil minister za infrastrukturo

in tako z besedami povezali nekdanjo državo ter potem počasi prišli do EU - skupnosti držav, h kateri je prav letos pristopila tudi Hrvaška.

Učenje med druženjem

Ideja je, da otroci, ki so že obremenjeni s šolo in s številnimizunajšolskimi dejavnostmi, ne čutijo nobene prisile učenja, pač pa se učijo mimogrede, torej medtem ko rišemo, barvamo, režemo, lepimo, mesimo, beremo, recitiramo, potujemo, si ogledujemo... skratka med

druženjem. Želim si, da bi nas bilo čimveč! Novih glavic, novih idej, nove energije. Lepše bo tekel pogovor, še raje bomo recitirali in glasno brali ter se medsebojno popravljali v izgovarjavi.

Ko boste ta zapis brali v Novem odmevu, bo za nami že decembrsko sobotno srečanje. Dobili smo se pred božično-novoletnimi prazniki, 14. decembra, ko smo izdelovali voščilnice in prepevali, srečanje je bilo praznikom primerno praznično obarvano.

Ivana Šundov Hojan

Brežiška četa

Ustanovljena je bila 28. oktobra 1941, potem ko je šef nemške civilne uprave za Spodnjo Štajersko izdal odredbo o preseljevanju Slovencev iz Posavja in Obsotelja. Ustanovil jo je Rudi Janhuba, španski borec, njen komandir pa je postal Dušan Kveder - Tomaž, tudi španski borec. V času enomesečnega obstoja je 18 borcev izvršilo več akcij. Ena od najdrznejših je bila osvoboditev političnih zapornikov iz sevniškega zapora. Ko so se preselili v Gorjane pri Podsredi, so jo po treh dneh sosedi Novakovi izdali. Obkolil jih je okupator, v polurni borbi so padli štirje borci, enajst so jih ujeli in nato ustrelili v Mariboru, le trije pa so se rešili.

in prostor **Samo Omerzel**, ki je spregovoril o slovenski poti v prihodnost. V programu so nastopili artiški osnovnošolci in pevski zbor. Po polaganju venca v spomin na padlo Brežiško četo je sledil pohod. Gostitelji so poskrbeli za obilo dobrot, tudi za partizanski golaž. Prireditve je bila enkratna in nepozabna, vendar pa ne moremo preboleti, ker nas je bilo iz Zagreba tako malo, v Dobovi pa nas je čakal velik avtobus.

Kras

Otroci na prvi ustvarjalni delavnici v slovenskem jeziku. Foto: akm

Varaždin in Ormož preplavilo tristo članov slovenskih društev na Hrvaškem

Jubilejno srečanje članov slovenskih društev je potekalo 6. oktobra v Varaždinu in Ormožu in se je prvič odvijalo na obeh straneh meje. Dogodek sta pripravila Zveza slovenskih društev na Hrvaškem in SKD Nagelj iz Varaždina.

Srečanje se je začelo v Varaždinu, kjer so vodniki iz Naglja udeležencem predstavili delovanje društva, znamenitosti Varaždina in Ormoža, ter program srečanja. Vsak udeleženec je prejel darilo – zeleno majico z logotipom srečanja, narejenim za to priložnost.

Milenijska fotografija članov slovenskih društev. Foto: Istog Žorž

Vseslovensko srečanje v številkah

- 300 članov slovenskih društev se je udeležilo srečanja.
- 16 slovenskih društev deluje na Hrvaškem.
- 10 vseslovenskih srečanj je potekalo od leta 2004.

V Ormožu: obisk vinske kleti in gradu

Po skupinah smo si ogledali vinsko klet Ormož, ki je ena najsodobnejših vinskih klet v Evropi, z bogato in dolgo vinsko tradicijo, ki sodi v eno od najboljših vinorodnih regij na svetu. Sedem nadstropna ormoška klet v obliki stolpa, ki je oblikovana tako, da pri pretakanju vina kar najbolj izkorišča gravitacijo, je bila dokončana leta 1967 po načrtih prof. Mirana Veseliča iz Ormoža. Žejo smo pogasili z muškato penino, v prijetnem okolju degustacijskega središča. Prilegel se je sprehod po ormoškem gradu, ki je ob cerkvi sv. Jakoba največja znamenitost v kraju. V grajskih prostorih so zdaj knjižnica, radio, muzej in občinski reprezentančni prostori. Sledila sta kratek počitek ob prleškem kosilu v gostilni Prosnik in panoramska vožnja po Jeruzalemskih gorinah, odetih v jesenske barve, med katero

Druženje na jubilejnem vseslovenskem srečanju. Foto: Istog Žorž

Dosedanja vseslovenska srečanja

Pulj 2004	Varaždin 2009
Split 2005	Lovran 2010
Reka 2006	Pulj 2011
Zagreb 2007	Zagreb 2012
Šibenik 2008	Varaždin 2013

smo kramljali o vrhunsko urejenih vinskih cestah ter lepotah Slovenskih goric in Ormoža.

Za spomin – milenijska fotografija

Deseto vseslovensko srečanje je ovekovečil fotograf iz reške Bazovice **Istog Žorž** z milenijsko fotografijo, v katero je ujel vse udeležence, razporejene v obliki številke 10 in lipovega lista. Sledilo je osrednje srečanje v gasilskem domu Gornje Vratno. Tam so člani mladinske skupine Nagelj pod vodstvom **Barbare Antolić Vupora** izvedli šaljivi skeč *Invazija Slovencev*, po scenariju učenke **Patricija Hip**. Prijetno druženje se je nadaljevalo ob plesnih zvokih slovenskih in hrvaških pesmi.

Udeležence srečanja v imenu gostiteljev pozdravili predsednica SKD Nagelj **Martina Lesjak** in predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Varaždinske županije Barbara Antolić Vupora. Dobrodošlico ter čestitke za uspešno organizacijo so izrekli namestnika županov občine Cestica in Ormož, **Žarko Rodeš** in **Zlatan Fafulič**, ter državni sekretar Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Boris Jesih**. Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je poudaril, da brez podpore Urada takšnih srečanj ne bi bilo mogoče pripraviti. Med gosti so bili tudi vodja sektorja za Slovence v sosednjih državah **Rudi Merljak**, konzul iz slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Gregor Klemenčič** in kulturna atašejka **Kristina Klinar**.

Razšli smo se v večernih urah, po razpravi o tem, kako čudovita je naša domovina, polni vtisov o lepotah pokrajine, ki so se marsikoga te oktobrske sobote globoko dotaknile. Zaželeli smo si, da bi se naslednje leto še v večjem številu zopet srečali. Morda spet v naši domovini.

Agata Klinar Medaković

Člani Slovenskega doma pred parkom ormoškega gradu. Foto: Nino Lah

Tradicionalni praznik slovenske ustvarjalnosti v hrvaški Istri v znamenju presežkov

Člani SKD Istra iz Pulja smo se že sedmo leto zapored lotili priprave Dnevo slovenske kulture. Prvič doslej so se nam pridružili rojaki iz še dveh slovenskih društev v Istri, poreške Oljke in umaške Ajde. Izbrani kulturni dogodki so se vrstili med 14. in 19. oktobrom.

Ko smo v SKD Istra leta 2007 pripravljali prve Dneve slovenske kulture, nas je vodila želja, da bi v hrvaški del Istre prenesli vsaj drobec slovenske kulture, s tem pa obogatili kulturna dogajanja v našem mestu. Uspeh prve prireditve nas je opogumil, da vsako jesen že tradicionalno predstavimo nov delček slovenske kulturne ustvarjalnosti, s predstavitvijo vrhunskih likovnih ustvarjalcev, gledaliških in filmskih dosežkov ter pripravo koncertov, predavanj in okroglih miz.

Likovno obarvana uvodna dogodka

Dnevi slovenske kulture so se začeli v Umagu, s predstavitvijo monografije in odprtjem razstave akademskega slikarja **Martina Bizjaka** (o dogodku podrobneje pišemo v sosednjem članku). Z likovno umetnostjo smo nadaljevali tudi v Pulju, kjer smo v Galeriji SKD Istra naslednji dan, 15. oktobra, odprli razstavo mladega puljskega umetnika slovenskih korenin **Boruta Skoka**. Na odprtje razstave so prišli namestnik puljskega župana **Fabrizio Radin**, namestnica istrskega župana **Giuseppina Rajko** in slovenski veleposlanik v Zagrebu **Vojko Volk**. V glasbenem programu se je predstavil mlad nadarjen pianist **Sandro Vešligaj**. Po razstavi smo se družili v galeriji in Slovenskem domu.

Življenjske zgodbe na odru in velikem platnu

Tretji dan je na vrsto prišel slovenski film *Srečen za umret*, režijski prvenec **Matevža Luzarja**, ki je bil poleti premierno predvajan v Areni, na Puljskem filmskem festivalu. V polni kino dvorani Valli smo se nasmajali in

tudi zamislili nad filmsko zgodbo: kako lahko v tretjem življenjskem obdobju še vedno polno živimo, smo srečni in kljub letom ljubimo z otroško radoživostjo.

Četrty in peti dan smo obiskali gledališče. Na odru Istrskega narodnega gledališča - Mestnega gledališča Pulj je gostoval Valič teater iz Ljubljane s komedijo *Srečno ločena*, z **Violeto Tomič** in **Iztokom Valičem** v glavnih vlogah. V petek, 18. oktobra, pa je bila na vrsti monodrama na besedilo kontroverzne hrvaške pisateljice **Vedrane Rudan**. Monodrama je nastala z dramatisacijo njenih kolumn, napisanih za tednik Nacional in pozneje zbranih v knjigi *Ko je ženska kurba / Ko je moški peder* (v slovenščini jo je založila založba Goga). Avtorica ostrega peresa v knjigi obravnava teme kot so: kult mladosti in lepote, mačizem, splav, katoliška cerkev, vzgoja otrok, politična korupcija, socialne razmere v času tranzicije, vzorci obnašanja v konservativni družbi. Njen kritičen in *črno-humoren* pogled na svet je v monodramo prelił **Marko Bulc** in k sodelovanju povabil igralko **Violeto Tomič**. Nastala je predstava o problemih in radostih sodobne ženske, ki je provokativna in čustveno razigrana obenem. Za nekatere kar preveč, zato so pred koncem zapustili dvorano. Vsi, ki poznamo pisanje **Vedrane Rudan**, smo bili na ostrino besedila pripravljani, ostali pa so bili, milo rečeno, šokirani. Vsi pa smo

Encijan v dvorani Sabornice v Poreču. Foto: Pulj

o tem razmišljali, z odobravanjem ali pa tudi ne.

Glasbeno doživetje v Poreču

Zadnji dan prireditve smo se preselili v Poreč, na zaključni koncert v prekrasni dvorani Sabornice. Gostitelji večera so bili člani društva Oljka. Uvodoma sta navzoče pozdravili glavna tajnica Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane **Vesna Vukšinič - Zmaić** in namestnica poreškega župana **Nadja Štifanič - Dobrilović**. Najprej je nastopil mešani pevski zbor Encijan SKD Istra iz Pulja z dirigentko **Paolo Stermotič**, pianistom **Sandrom Vešligajem** in violinistom **Silvanom Kalagacem**. Predstavile so se tudi članice ženskega pevskega zbora **Mendule** iz Vrsarja z dirigentom **Tomom Njegovanom**. Iz Slovenije pa so gostovali člani mešanega pevskega zbora **Postojna** pod vodstvom dirigenta **Mirka Ferlana**; njihovo petje nas je navdušilo, posebej do popolnosti dovršeni glasovi. Še dolgo po koncertu je v nas odzvanjala glasba in nas popeljala v popolnoma novo dimenzijo. S celotno prireditvijo in organizacijo smo zelo zadovoljni, predvsem s sodelovanjem med društvi v Istri. Upamo, da se nam bodo v prihodnje pridružili tudi ostali, kajti kultura je tista, ki nas združuje.

Jasmina Ilić Draković 🇭🇷

Člani puljskega društva navdušeni nad dnevi kulture

Otmar Oto Širec: »Zadovoljen sem predvsem s tem, da prireditev ni bila omejena samo na Pulj, ampak je potekala tudi drugod v Istri, kar je vredno veliko več, kot karkoli drugega.«

Bojana Hrobat: »Prireditev je bila na visoki ravni, v skladu z imenom so se kulturni dogodki odvijali v Umagu, Pulju in Poreču. Slovenci v Istri se vedno bolj spoznavamo in upoštevamo med seboj, slišati je za slovenska društva v Istri. Najpomembneje pa je druženje med člani društev in prebivalci istrskega polotoka ter seveda širjenje slovenske kulture.«

Maja Tatković: »Uživala sem na razstavi slikarja **Boruta Skokain** na predstavi *Kurba* z **Violeto Tomič** v glavni vlogi. Ker dolgo nisem bila v gledališču, sem bila predstave še posebej vesela. Predstava je bila dokaj kontroverzna in šokantna, Violeta Tomič pa jo je izvedla v hrvaščini. Čeprav se ob Dnevih slovenske kulture načeloma predstavlja slovenska beseda, je izvedba v hrvaščini privabila tudi veliko someščanov, ki niso slovenskega rodu. Zdi se mi, da se tudi taako pletejo vezi med različnimi nacionalnimi skupinami v Pulju.«

Anketirala: Jasmina Ilić Draković 🇭🇷

Umag

Z odprtjem razstave in predstavitvijo monografije Martina Bizjaka so se 14. oktobra v Umagu začeli Dnevi slovenske kulture v Istri. Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Tina Komel je dogodek pospremila z besedami, da je zelo srečno, ker se slovenstvo ohranja tudi v tem delu Istre.

O biskovalce, ki so napolnili multimedijško dvorano Ljudske univerze Ante Babić Umag, je v imenu SKD Ajda pozdravila podpredsednica društva **Danica Bojković**. Ministrici **Tini Komel** in umaškemu podžupanu **Niku Čančareviću** se je zahvalila za pomoč in podporo; tako Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu kot Mesto Umag zagotavljata pomembna finančna sredstva za delovanje društva. Na dogodek so prišli tudi vodja sektorja za Slovence v sosednjih državah **Rudi Merljak**, predstavnik umaškega mestnega oddelka za družbene dejavnosti **Slaviša Šmalc**, ravnateljica Ljudske univerze **Sanja Benčič** in ravnatelj Mestne knjižnice **Neven Ušumović**. Dvorano so napolnili tudi člani Ajde ter slovenskih društev iz Pulja in Poreča, prišli pa so tudi številni drugi prebivalci Umaga.

Bizjakove slike in občutki v naši domišljiji

O življenju in delu znanega akademskega slikarja slovenskega rodu, ki živi in dela v Pulju, **Martina Bizjaka**, sta spregovorila zgodovinarica umetnosti **Tina Širec Džodan** in sam umetnik, ob projekciji reprodukcij svojih del. Posebnost njegove monografije

Z otvoritve Dnevov slovenske kulture v Istri. Foto: Mijat Gavran

je, da je izšla v samo 200 izvodih, vsak pa je unikat. Bizjakova dela, razstavljena pod naslovom *Figura lika osebnega imaginarija* so nastale v tehniki tempere in so le eden od nešteti vpogledov na slikarjevo bogato ustvarjanje. Zajemajo širok razpon tematik in motivov - mitološka bitja, ženske in moške figure v gibanju, zgolj dele njihovih teles ali pa Kristusovo figuro. »Z živim koloritom in koprenasto barvno meglico nas slike Martina Bizjaka vedno znova zapeljejo v svet njegovega neskončnega imaginarija, ki nam je arhetipsko blizu in nam ob vsakem pogledu nanje daje občutek varnosti v naši lastni domišljiji«, je dejala Širec Džodan. V glasbenem programu je nastopila vokalna skupina Ajda s slovenskimi ljudskimi pesmimi. Da bi bil dogodek popoln, so poskrbele pridne članice kulinarčne skupine, ki so pripravile pravo gastronomsko dogodivščino s tipičnimi slovenskimi sladicami.

Danica Bojković

Dubrovnik

Draga Alojzija, kličemo vam vse najboljše za 101. rojstni dan!

Alojzija Hančević, roj. Klinar je letos napolnila 101 leto. Visoki jubilej je praznovala v Dubrovniku, ki je njen dom že dolgih osem desetletij. Je čila in živahna stoletnica, ki še vedno rada kvačka in se z veseljem druži z rojaki v dubrovniškem slovenskem društvu Lipa.

Nimamo zanesljivih dokazov, da je Alojzka, kot jo kličejo domači, najstarejša Slovenka na Hrvaškem, brez dvoma pa je med najstarejšimi. Z gotovostjo lahko tudi trdimo, da izhaja iz ene najbolj dolgoživih slovenskih družin: Alojzija se je rodila 1. julija 1912, njena mlajša sestra **Angelca Prestar**, ki živi na Jesenicah, je bila rojena 16. avgusta 1913 in je torej polleti praznovala okrogli stoti rojstni dan, v stoto leto življenja pa je vstopila tudi najmlajša sestra **Ivanka Mir**, rojena 27. septembra 1914, ki že dolgo živi v Augsburgu.

O Alojziji in njenem življenju nam je pripovedovala njena hčerka **Blanka Glu-**

mac iz Dubrovnika, ki smo jo spoznali na vseslovenskem srečanju v Varaždinu. Blankka živi s svojo 101-letno mamo.

Kako je pletilja postala kuharska mojstrica

Alojzija se je rodila na Viču pri Ljubljani, nekdanjem primestnem naselju, ki pa se je že davno stopil z Ljubljano. Prvo delo je dobila v tovarni trikotaže v Ljubljani. Leta 1931 je odšla v Dubrovnik h gospe Osvaldini, ki je v Ljubljani iskala pletiljo. Pri njej je delala do začetka vojne leta 1941; zaposlena je bila v salonu trikotaže v Gradu v središču Dubrovnika. Ko ji je bilo 26 let, se je poročila z gospodom Hančevićem s Hvara. Ko so prišli otroci, je delo pustila, vendar so jo težke življenjske okoliščine primorale, da si je pozneje, ko ji je bilo že več kot 40 let, zopet poiskala zaposlitev. Najprej je delala v hotelu Vis v Dubrovniku kot pomivalka posode, na šefovo spodbudo pa se je prekvalificirala in postala kuharica. Po tem jo je premestil v dubrovniške vile Erika, kjer

je kuhala številnim uglednim gostom, med njimi vodilnim politikom takratnega izvršnega sveta Bosne in Hercegovine, Đemalu Bijediću, Đuru Pucarju, Aleksandru Rankoviću. Takratne oblasti so jo vabile, da bi kuhala v jugoslovanskih veleposlaništvih v Rusiji in Franciji, kar pa je zavrnila. Leta 1971 je odšla v pokoj z delovnega mesta gospodinje hotela Vis v Dubrovniku. Ima 20 let delovne dobe, 42 let pa prejema pokojnino.

Dubrovčanka, ki ljubi kvačkanje

Antonija ima tri otroke. Leta 1939 je v Dubrovniku dobila sina **Perota**, leta 1943 hčerko **Blanko**, leta 1946 pa je rodila še sina **Vinka**. Ima šest vnukov in vnukinj ter šest pravnukinj: **Rebeko, Mijo, Simono, Dario, Nino** in **Doro**. Antonija je še vedno vitalna, bistro glave, sama se oblači, je zdrava in stalno nasmejana. Težje hodi, ker so ji leta 1993 dvakrat operirali kolk. Zelo rada ima svoj hobi - kvačkanje. Samo od lanskega do letošnjega rojstnega dne-

Obisk predsednika Hrvaške in nekdanjega slovenskega predsednika

V Varaždinu sta se 25. novembra sešla hrvaški predsednik **Ivo Josipović** in nekdanji slovenski predsednik **Danilo Türk**. Predstavniki slovenske skupnosti v Varaždinski županiji so jima ob tej priložnosti podrobno predstavili svoj položaj.

Predsednika sta si najprej ogledala razstavo mariborskega slikarja **Bogdana Čobala**, ki jo je v galeriji Kovačić - Macolić konec septembra odprla predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Varaždinske županije **Barbara Antolić Vupora**. Razstavo so pripravili na pobudo **Dunje Pavelić Bezjak** iz Maribora.

Predsednika Danilo Türk in Ivo Josipović s predstavniki slovenske manjšine. Foto: Urad Predsednika RH

Zelo dejavna in povezana slovenska skupnost

Na srečanju s predstavniki slovenske manjšine v varaždinski mestni hiši je predsednica SKD Nagelj **Martina Lesjak**

predstavila pomembnejše izpeljane in načrtovane dejavnosti. Omenila je pripravo vseslovenskega srečanja v Varaždinu, sodelovanje na ljubljanski prireditvi Dobrodošli doma in na taboru v Ljutomeru ter za začetek decembra napovedala slovesnost ob 200-letnici rojstva Franca Miklošiča. **Igor Šerdoner**, predstavnik Slovencev za mesto Varaždin, je spregovoril o upadanju števila pripadnikov slovenske manjšine in o projektih, ki jih praviloma skupaj pripravijo vse slovenske organizacije skupaj.

Kaj lahko stori Hrvaška in kaj Slovenije?

Predsednika Josipovića je posebej zanimalo, na katerih področjih bi hrvaška država za manjšine lahko storila več. Barbara Antolić Vupora je opozorila, da se zaradi upadanja števila Slovencev postavlja pod vprašaj njihovo vključevanje v manjšinsko samoupravo, saj mora manjšina, da bi imela pravico do izvolitve manjšinskega sveta, dosegati visok ali celo previsok delež svojih pripadnikov na ravni županije. Kažejo se tudi nedoslednosti pri pozitivni diskriminaciji pripadnikov manjšine, saj doslej še noben Slovenec v Varaždinski županiji ni bil zaposlen na podlagi te pravice. Težava je tudi v diskrecijski pravici uradnikov pri spremembi narodnosti, vpisane v ustrezne registre. Na koncu je Barbara Antolić Vupora opozorila še na premajhno zastopanost v medijih. Ob tem je poudarila, da je Varaždinska županija glede angažiranosti na področju manjšin med najboljšimi na Hrvaškem.

Nekdanji slovenski predsednik Türk je menil, da bi morali primere dobre prakse, kot je učenje slovenskega jezika, navajati kot svetle primere v mednarodni politiki do manjšin. Pozornost vzbuja večidentitetna oseba kot oseba današnje Evrope. Posebej je pohvalil ambiciozne načrte Slovencev na območju Varaždinske županije ter obljubil osebno podporo pri uresničitvi zamisli o kulturnem centru.

Anton Klarić

va je naredila prek dvesto ročnih del, od prtičkov naprej, ki jih z veseljem podarja.

Včasih je z otroci pogosto odhajala v Slovenijo, s sestrama se vsak teden sliši po telefonu.

S hčerko Blanko radi obiskujeta prireditve

Slovenskega kulturnega društva Lipa iz Dubrovnika, katerega članici sta. Blanka mamu odpelje na dogodke, če le potekajo kje v bližini.

Zagrebcani dubrovniški Lipi želimo, da bi še naprej skupaj z Alojzijo praznovali njene visoke življenjske jubileje.

Vam, draga Lojzka, pa želimo veliko zdravja in še leta sreče!

Alojzija Hančević, roj.

Klinar je poleti praznovala

101. rojstni dan. Foto:

Osebni arhiv

Slavko Kramar / akm

Praznik knjižnice je tudi naš praznik

Osrednja knjižnica za Slovence na Hrvaškem, ki deluje v okviru mestne knjižnice Ivan Goran Kovačić Karlovec je 17. oktobra slovesno praznovala dvajset let dela. Njen jubilej je velik praznik za slovensko skupnost na Hrvaškem, saj knjižnica ob tem, ko skrbi za slovensko pisano besedo, tudi nudi prostor karlovaškemu Slovenskemu domu.

Slovesnost je potekala v Ilirski dvorani knjižnice in se je začela s hrvaško, slovensko in evropsko himno - Lepo našo, Zdravljico in Odo radosti - v izvedbi zbora Encijan, slovenskega kulturnega društva Istra iz Pulja. Dobrodošlico je navzočim zaželela ravnateljica knjižnice **Frida Biščan**. Poudarila je, da Osrednja knjižnica za Slovence že dvajset let omogoča svojim uporabnikom dostop do gradiva v materinem jeziku, ter zadovoljuje kulturne in izobraževalne potrebe pripadnikov slovenske narodne manjšine. V knjižnici ima kulturno društvo Slovenski dom Karlovec sedež od leta 2006, ko je začelo aktivno delovati. Z literarnimi in glasbenimi večeri ter razstavami proslavlja kulturni praznik in zaznamuje pomembne kulturne dogodke.

Iskrene besede zahvale

Pohvalo za delo, ki bogati kulturo in odnose med državama, je knjižnici izrekel podžupan mesta Karlovec **Dubravko Delić**. Ravnatelj novomeške knjižnice Mirana Jarca **Borut Novak** je poudaril dolgoletno sodelovanje obeh knjižnic in delo pri skupnih projektih, mednarodnih strokovnih srečanjih knjižničarjev in tečajih slovenskega jezika. To sodeovanje je po njegovih

besedah pomembno prispevalo h kulturni obogatitvi držav s kulturo sosedov. Slovesnega praznovanja se je udeležil slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk**. Zahvalil se je vsem, ki so dve desetletji soustvarjali kulturni in izobraževalni program. To delo je pomembno tako za Slovence na Hrvaškem kod tudi za odnose med državama, zato je želja vseh, da bi se to delo nadaljevalo, je dejal Volk. Proslave so se udeležili tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** s sodelavcema **Francom Straškom** in **Polono Jurinić** iz Zagreba.

Mili zvoki harmonike in zborovske glasbe

Kulturni program je bil glasbeno obarvan. **Dorijan Mavrović**, učenec 3. razreda, je na harmoniki zaigral skladbi Mali virtuoz A. Korčevaja in slovensko narodno Pojmo na Štajersko. Prvošolec **Stjepan Magdić** pa je na harmoniki zaigral Mazurko in Veseljaka Vjere Odak Jembrih, Igro in Vatrene ples Ištvana Bogarja ter slovensko narodno Na planicah. Oba mlada glasbenika sta učenca Glasbene šole Karlovec in sta bila nagrajena v Italiji. Članica kulturnega društva Slovenski dom Karlovec **Marija Mitrović** je brala verze Franceta Prešerna

Slovesnost v Osrednji knjižnici za Slovence v Karlovcu. Foto: Igor Čepurkovski

Knjižnice narodnih manjšin

Osrednje knjižnice za narodne manjšine so začele nastajati leta 1993, v dogovoru med hrvaško vlado ter Narodno in vseučilišno knjižnico v Zagrebu. Njihova naloga je nakup, strokovna obdelava, hramba in izposoja knjižnega gradiva v jezikih manjšin ter podpora manjšinskim kulturnim prireditvam. Od leta 2000 te knjižnice sodijo v pristojnost hrvaškega kulturnega ministrstva. Denar za nakup slovenskih knjig od leta 1995 karlovaški knjižnici zagotavlja slovensko kulturno ministrstvo.

6.500

knjig, serijskih publikacij, audiovizuelnega in elektronskega gradiva v slovenščini je na voljo uporabnikom Osrednje knjižnice za Slovence na Hrvaškem v Karlovcu.

iz Sonetnega venca. Puljski zbor Encijan je zapel slovensko narodno Dekle na vrtu (prir. Jože Leskovar), burlesko Honga paj (glasba E. Glavnik, besedilo M. Kočar) ter Avsenikovo Na Golici.

Praznovanje se je nadaljevalo v prijetnem druženju. Ob 20-letnici je knjižnica je izdala pomembno Spomenico Osrednje knjižnice Slovencev na Hrvaškem.

Marina Delač - Tepšić 🇺🇳

Zadar

Delavnica o hrani za prihodnost

V zadrski mestni knjižnici je 23. septembra potekala delavnica o priložnostih in težavah hrvaškega kmetijstva. Delavnico je pripravilo društvo Lipa v sodelovanju s TV Slovenija, v okviru projekta Rastil! Hrana za prihodnost.

Hrana za prihodnost je medijski projekt slovenske televizije, namenjen ozaveščanju ljudi o pomembnosti pridelovanja zdrave hrane, ki ga podpirata Evropska

Na slovenskih dnevnih predstavili slovenski prevod knjige 260 dni

Člani SKD Stanko Vraz so oktobra pripravili že 6. dneve slovenske kulture v Osijeku. Tradicionalna prireditev se je začela s predstavo o slovenskem poetu Francetu Prešernu in nadaljevala s predstavitvijo slovenskega prevoda knjige o vojnih strahotah na Hrvaškem.

Knjiga z naslovom 260 dni je avtobiografsko delo **Marijana Gubine**, ki je kot desetletni deček preživel vojne strahote v Dalju, kjer je bil zaprt 260 dni. Ko avtor opisuje to obdobje, poudarja, da ne obsoja zločincev; kot vernik se namesto k maščevanju obrne k odpuščanju, mirovništvu in človekoljubju. V slovenščino je knjigo prevedel Dobrica Brajenović. Na podlagi knjige nastaja tudi predstava v HNK-ju Osijek.

Misija: srečevanje ljudi v modrosti

Predstavitve slovenskega prevoda knjige je potekala 25. oktobra v prostorih PPT Sound, v organizaciji SKD Stanko Vraz in nevladne organizacije Auxilium. Z avtorjem se je o njegovi knjigi in življenjski poti pogovarjal **Zvonko Horvat**, tajnik slovenskega društva v Osijeku. Gubina

Igralec Saša Klančnik (v sredini) s člani SKD Stanko Vraz. Foto: Ines Znidaršič

se je odpovedal honorarju za svoj roman, denar od prodaje knjige, ki je prevedena tudi v jezike drugih narodnih manjšin na Hrvaškem, pa se namenja financiranju programa dela narodnih manjšin. Gubina poudarja, da je njegova misija, kot tudi misija mnogih drugih v svetu, srečevanje ljudi v modrosti, da bi združeni delali za mir v svetu. Njegov cilj je, da bi s spodbujanjem javne zavesti o miru in sodelovanju posameznikov, držav in organizacij zgradili mrežo mednarodnega miru in tako spodbudili globalni trend - kulturo miru.

Prešeren brez miru

Dvorana Kesten hotela Osijek je 18. oktobra v organizaciji SKD Stanko Vraz gostila monodramo Brez miru, ki jo je pred okoli šestdesetimi gledalci izvedel znani slovenski gledališki igralec **Saša Klančnik**. Slovenska manjšina je tako dobila še širši vpogled v življenje in delo ikone slovenske kulture in poezije Franceta Prešerna. Goste in gostitelje večera je sprejel in pozdravil podžupan **Denis Ambruš**. Dogodek je bil tudi uvod v dneve slovenske kulture v Osijeku.

Zvonko Horvat 🗨️

komisija in slovensko ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Delavnico sta vodila urednik priloge Plodovi zemlje in morja v Zadrskem listu **Nedjeljko Jusup**

Članice Lipe s slovenskimi dobrotami in dobrotami Dalmacije. Foto: A. Sitnica

in novinarka TV Slovenije **Barbara Zrimšek**, ki v okviru projekta pripravlja priljubljeno televizijsko serijo Village Folk - Ljudje podeželja.

»Vstopamo na trg s pol milijarde ljudi, na katerem bomo konkurenčni le, če bomo ponudili izvirnost, pri tem pa upoštevali, da sta za izvorni proizvod potrebna tako avtohtonost kot strokovnost. To je preizkušen recept za uspeh domačega kmetijstva in obstoj hrvaškega podeželja,« je prepričan Jusup.

Okusi Slovenije na severu Dalmacije

O težavah v kmetijski proizvodnji so spregovorili profesor dr. **Ante Kolega**, prva dama Kmetijske svetovalne agencije Zadrske županije **Gordana Dragun**, vodja

PZ Maslina in vino iz Polače mag. **Rade Bobanović**, agronom mag. **Marijan Tomac** in predsednik Društva Maraska dr. **Josip Ražov**. Poleg priznanih hrvaških strokovnjakov za kmetijstvo in gostov iz Slovenije so na delavnici sodelovali še predstavniki mestnih in županijskih oblasti ter lokalni pridelovalci sira, oljčnega olja, pršuta, vinarji, čebelarji in predelovalci rib z območja Severne Dalmacije. Člani Lipe so udeležencem postregli s slovenskimi in severnodalmatinskimi dobrotami. Razstavili so jih v preddverju dvorane, kjer so si jih med drugimi ogledali in jih poskusili tudi predstavniki Evropske komisije, pristojni za področje kmetijstva.

Darja Jusup 🗨️

Karmen Donđivić: Obstati, ohraniti doseženo in se razvijati. To so naši cilji!

Kulturno društvo Slovencev dr. France Prešeren je bilo ustanovljeno pred 16 leti. Med prvimi člani je bila Karmen Donđivić, ki je krmilo društva prevzela 23. maja lani. Za Novi odmev smo jo vprašali tako o doseženih načrtih kot o izzivih, ki še čakajo na uresničitev.

Karmen Donđivić se je rodila 8. oktobra 1971 v Postojni. Družina je do njenega tretjega leta živela v Vipavi, nato pa so se preselili v Šibenik. Tu se je šolala, si izbrala poklic frizerke in si

našla moža. A je hkrati ostala čvrsto povezana z matično domovino, kjer je veliko časa preživela pri noni in teti. Včasih nas tudi preseneti s kakšno pesmijo, nabito s čustvi, ali pa s šaljivim skečem. Poje tudi v Prešernovkah in je precej vsestranska osebnost!

▪ Za kaj si prizadevaš kot predsednica društva?

- V društvu deluje več kot 60 članov iz cele Šibeniško-kninske županije, a to še niso vsi rojaki, ki živijo na tem območju. Največja spodbuda za delo so naša redna

Predsednica Kulturnega društva Slovencev Dr. France Prešeren Karmen Donđivić. Foto: Arhiv

Skupaj s pesmijo v Šibeniku

Šibeniško društvo dr. France Prešeren je 29. septembra v srednjeveškem samostanskem sredozemskem vrtu sv. Lovre organiziralo glasbeno prireditev **Skupaj s pesmijo**. Dogodek je bil darilo Šibeniku in poklon njegovemu zavetniku sv. Mihovilu.

Program sta napovedali **Milena Ambrožič** in **Sandra Petković**. Nastopili so ženski pevski zbor Prešernovke, moški pevski zbor Sv. Mihovil, **Josip Čala** in njegov violinski ansambel ter gost iz Slovenije, mešani pevski zbor Slavec iz Solkana, ki ga vodi **Miran Rustja**. Članica komisije pri Hrvaški planinski zvezi **Vesna Jurković** je ob spremljavi violinskega ansambla pripovedovala o planinah in zeliščih Slovenije in Hrvaške. Za

konec so vsi izvajalci zapeli staro slovensko pesem *N mau čriez jizaro* pod vodstvom Mirana Rustje. Pesem je čudovito zazvenela, ko se je pevcem pridružila tudi publika. Veseli in hvaležni, ker ni deževalo, smo pohiteli v naš društveni prostor, kjer smo imeli skromno pogostitev. Z rojaki iz Slovenije smo si izmenjali darila in si zaželeli, da bi se kmalu zopet srečali in skupaj veselo zapeli.

Milena Ambrožič 🍷

Mešani pevski zbor Slavec iz Solkana. Foto: Zlatko Donđivić

srečanja in pripravljenost članov, da bi sodelovali v društvenih dejavnostih. Toplina in lepota slovenskega jezika v vseh njegovih barvah oziroma dialektih sta tisto, kar nas posebej povezuje in veseli. Želim si, da bi v društvo privabili čim več Slovencev in njihovih potomcev. Razveselimo se vsakega novega člana, posebej pa obiskov otrok in mladih! Na tej poti moramo vztrajati, skrbeti moramo za naš skromen kotiček, kjer se sestajamo, kjer se dobro počutimo, kjer govorimo po domače. Želim pa si tudi trdnejše povezanosti z ostalimi društvi Slovencev na Hrvaškem, čvrstjega sodelovanja, pogostejših obiskov.

▪ Katere pa so glavne dejavnosti v društvu?

- Kar nekaj jih je in lahko bi bili še bolj dejavni. Najprej naj omenim ženski pevski zbor Prešernovke, ki deluje že 13 let. Zbor sestavlja 16 pevk, vodi pa ga zborovodja **Danka Oreb Jajac**, ki Prešernovke tudi spremlja na harmoniki. Negujemo slovensko in dalmatinsko ljudsko pesem. Nastopamo v Sloveniji in na Hrvaškem, največ pa v naši županiji, kjer smo vedno dobrodošle. Sodelujemo na prireditvah v Šibeniku ter drugih bližnjih krajih. Zelo dejavna je tudi sekcija Pridne

roke, ki povezuje ljubitelje različnih ročnih del: kvačkanja, šivanja, graviranje na steklu, odlitkov v mavcu. Člani sekcije izdelujejo darila, ki jih izmenjujemo na gostovanjih, obiskih in ob podobnih priložnostih. Izdelke tudi razstavljamo. Letos so na človekoljubni akciji za otroke s težavami v Šibeniku naše tradicionalne slovenske slaščice zginile rekordno hitro! Vsekakor moram omeniti tudi kulturno dejavnost. Literarnih večerov sicer nimamo, a pripravljamo kulturne prireditve ob različnih priložnostih in takrat predstavljamo slovensko kulturo skozi recitacije in branje odlomkov iz književnih del. Tu sta dejavni predvsem **Katarina Bavdaž** in **Milena Ambrožič**, občasno pa sodelujejo skoraj vsi člani.

▪ Kaj pa težave pri delovanju društva?

- Imamo jih kar nekaj! Na prvem mestu je denar. Smo podnajemniki pri Društvu slepih in slabovidnih in za najemnino namenimo večji del sredstev, ki jih prejmemo za delovanje društva. Čeprav smo povečali članarino, so prihodki zelo majhni, tudi zaradi vse skromnejših donacij. Res se bojim, da postaja delovanje društva vprašljivo. O tem, kolikšen del stroškov za gostovanja, pogostitve in proslave nosimo na lastnih plečih, raje niti ne govorim. Doslej nismo dobili nobene pomoči od mesta Šibenik ali županije. Upamo na večje razumevanje, odkar nas je obiskal podžupan mesta. Seznanili smo ga z našimi težavami in potrebami. Obljubil nam je pomoč, še posebej, ker smo edina resnično dejavna manjšina na tem območju. Lahko pa se zahvalimo Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem, ki nam vedno pomaga, ko pri nas zaškripa.

▪ Kaj pa načrti za prihodnost?

- Predvsem si želim, da bi društvo obstalo, da bi ohranili dosedanje dejavnosti in jim, če bi bilo le mogoče, dodali še nove. Radi bi obnovili tečaj slovenskega jezika za otroke; tudi med odraslimi je zanimanje veliko. Razmišljamo še o planinski sekciji, ki bi jo vodila naša nova članica **Vesna Jurković**, sicer članica komisije za varstvo narave pri Hrvaški planinski zvezi. Bog daj, nazaj v planinski raj!

Milena Ambrožič 🗨️

Reka

Skupna razstava Roka in Marka Zelenka

V Slovenskem domu KPD Bazovica sta se med 7. in 21. septembrom na skupni razstavi z naslovom **Oče in sin** predstavila slikar **Rok Zelenko** in kipar **Marko Zelenko**. Predstavljena je bila tudi knjižica **Roka Zelenka z naslovom Grožnjan, istrsko mesto umetnikov**.

V pogovoru, ki ga je povezovala urednica Sopotij **Marjana Mirković**, se je najprej predstavil **Marko Zelenko** (1982) iz tretje umetniške generacije v Grožnjanu. Klesati je začel v kiparskem ateljeju **Janeza Pirnata**, na ljubljanski akademiji za likovno umetnost (ALU) je lani diplomiral iz kiparstva, študijsko se je izpopolnjeval v Španiji. Ukvarja se tudi z restavratorstvom in sodeluje pri obnovi Robbovega oltarja v frančiškanski cerkvi na Prešernovem trgu v Ljubljani. V KPD Bazovica se je predstavil že leta 2005, na razstavi Studio Zelenko, ko je razstavljalo osem članov te umetniške družine. Tokrat je razstavil štiri kamnite skulpture in več skic na temo kamna.

Rok Zelenko (1951), dolgoletni član KPD Bazovica, je na ALU diplomiral iz slikarstva, ustvarja v Grožnjanu in Izoli. Ukvarja se s slikarstvom, keramiko, grafičnim oblikovanjem in publicistiko. Na razstavi je bil na ogled cikel slik z naslovom **Potovanja**, slikarski utrinki s potovanj po Italiji, Španiji in Franciji. Njegova knjiga **Grožnjan, istrsko mesto umetnikov** na poljuden način ponuja zanimiv vpogled v zgodovino in kulturno dediščino tega slikovitega mesteca ter posebej govori o dejavnosti slovenskih likovnih umetnikov, ki so z nastankom likovne kolonije leta 1965 pripomogli k oživitvi opustelega mesta. Med njimi sta imela pomembno vlogo tudi starša **Roka Zelenka**, keramičarka **Sonja**

Rauter Zelenko (1918–2010) in grafik **Karel Zelenko** (1925). Publikacijo, bogato s fotografijami, je leta 2011 založilo društvo SKD Istra iz Pulja, izšla je v štirih jezikih (slovenščini, hrvaščini, italijanščini in angleščini), deluje tudi kot vodnik, avtor pa je zanj prejel občinsko priznanje, tudi kot zahvalo za dolgoletno uspešno prizadevanje pri ohranjanju kulturne dediščine Grožnjana.

Rok Zelenko je posebej poudaril dobro sodelovanje s KPD Bazovica, ki sega na začetek devetdesetih let, ko je v Grožnjanu ustanovil podružnico društva, na Reki pa zatem pripravil več razstav in drugih dogodkov. Pri tem se s hvaležnostjo spominja takratnih predsednikov, pokojnega **Vinka Žiberta** in **Marjana Kebra**. Povedal je, da v sodelovanju z Obalnimi galerijami Piran in SKD Istra iz Pulja pripravlja monografijo. To bo tudi nova priložnost za obisk na Reki.

Marjana Mirković,
povzeto iz Sopotij 2013-4 🗨️

Rok Zelenko: Lačna, akril na platnu

<http://slovinci.hr>

Za začetek šolskega leta izlet v zvezdarno

Za Kekce, to je najmlajše člane društva, ki obiskujejo pouk slovenskega jezika, so v SKD Triglav ob začetku šolskega leta pripravili izlet v Zvezdarno na Mosorju. Na izjemno zanimivi ekskurziji se jim je pridružilo tudi precej odraslih.

Obisk u zvezdarne smo se pogovarjali že ob koncu prejšnjega šolskega leta, zamisel pa smo uresničili 19. oktobra, v sodelovanju z gospo **Majo** in gospodom **Nikolićem** iz Skupnosti za tehnično kulturo mesta Split ter z veliko pomočjo **Anteja** in **Radeta** iz društva Crometeo. Avtobus se je zelo hitro napolnil, bilo nas je kar 47, od tega 15 otrok - Kekcev.

Lepota, ob katerih zastane dih

Pot na Mosor je bila prelepa, otroci razigrani in veseli, navdušeni nad vožnjo z avtobusom in razgledom. Ob prihodu na cilj nam je zastal dih, prevzela nas je lepota, otroške oči so bile široko odprte, saj otokov in mesta še nikoli niso videle s takšne višine. Astronom - animator **Zoran Knez**, nam je pokazal, kako uporabljamo teleskop. Z njim smo si ogledali Mosor, svet pod nami, morje in otoke. O klimatskih pogojih, o tem, zakaj dežuje in zakaj nas bolijo glava ali kosti po dežju, nam je pripovedoval podpredsednik Crometeo tima Rade Popadić. Naši Kekci so sodelovali v razpravi in postavljali zanimiva vprašanja. V zvezdarni smo si po malici ogledali stare instrumente, ki so nekdanj služili za opazovanje zvezd in nebeških teles, ter zelo lepo in zanimivo razstavo v organizaciji Crometeo tima.

Ko pade noč, oživijo zvezde

Ko se je na zemljo spustila noč in je tema zavila Mosor in zvezdarno, smo na terasi prisluhnili Zoranovi pripovedi o zvezdah in telesih v vesolju. Iskali smo Velikega medveda in Mlečno cesto, moški tudi Venero, ženske pa Mars. Toda večer je bil zelo mrzel, pihala je burja, zato smo se vsi zavili v kaj toplega in smo bili videti kot pingvini. Na tako mrzel večer se pa res nismo dobro pripravili, pozabili smo kakšna je lahko noč na Mosorju. Skozi okular smo nato z največjim zanimanjem opazovali mesec. Ko smo si potešili radovednost

in si vse natančno ogledali, smo se zahvalili gostitelju Zoranu, mu podarili izkaznico Kekca, naše glasilo Planika

in zastavico našega društva. Na poti s planine je naše najmlajše premagal spanec, saj so se nadihali svežega zraka, odrasli pa smo se v toplih sedežih in prijetni vožnji zazibali v dremež. Vesela sem, ker je večerna ekskurzija tako lepo uspela. Kekci zdaj že pridno delajo vsako soboto, učijo se slovenščine in rišejo.

Liljana Mužinić

Kekci pred Zvezdarno na Mosorju. Foto: Ante in Božo

Splitske čipkarice na lepoglavskem festivalu

Članice čipkarske sekcije SKD Triglav smo se konec septembra udeležile festivala čipke v Lepoglavi, katerega pokrovitelj je predsednik države Ivo Josipović. Imele smo čast, da si je ogledal našo razstavo, se fotografiral z nami in se vpisal v našo knjigo vtisov.

Letošnji festival je bil že 17-tizapored, pokrovitelj dogodka, predsednik Republike Hrvaške, pa ga je tokrat tudi osebno odprl in poudaril pomembnost negovanja kulturne dediščine. Ko si je ogledoval razstavljene mojstrovine in obiskal našo razstavo, se je ustavil tudi pri članicah Društva idrijskih klekljaric, ki so razstavljale v istem prostoru, in se fotografiral tudi z njimi.

Naše tradicionalne in barvne čipke

Za festival smo izdelale tudi nekaj predpasnikov, ki smo jih okrasile s čipkami v rdeči in beli barvi, ter nekaj prtičkov in večjih prtičev zelene in rdeče barve. S temi izdelki se nismo

odrekle tradiciji in izdelavi čipke v beli in krem barvi, ta čipka je vedno na naših blazinah. Svečani beli prt, okrašen z belo čipko je kljub vsemu nekaj, kar pritegne pogled, košara za kruh, nadprtčič in prtčički, okrašeni z belo in krem čipko, so nekaj prečudovitega. Zelo pomembno je, da se ohranja tradicija in da jo prenesemo otrokom in mladini, in to si tudi prizadevamo. Vendar pa mislim, da je treba iskati tudi nove poti, nenehno raziskovati in se učiti, uporabljati nove tehnike in materiale. Zato smo poskušale dati novo dimenzijo idrijski čipki. Navsezadnje imamo šele 17 let – toliko je stara naša sekcija –, malo smo se zaigrale, se vrnile v otroštvo in se poigrale z barvami.

Vladni svet za Slovence v zamejstvu: medgeneracijsko sodelovanje nujno za razvoj manjšine

Slovenska premierka Alenka Bratušek je za 6. december v Ljubljani sklicala sestanek vladnega sveta za Slovence v zamejstvu, ki sta se ga udeležila tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** in predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Varaždinske županije **Barbara Antolić Vupora**.

Člani sveta vlade za Slovence v zamejstvu so predstavniki organizacij avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah. Kot podpredsednica sveta je na seji sodelovala ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, **Tina Komel**.

Naložba v mlade je naložba v prihodnost

Svet je razpravljal o dejavnostih in težava slovenskih organizacij in društev v zamejstvu ter vprašanja mladih in medgeneracijskega sodelovanja, ki je nujno za razvoj manjšine. Strinjali so se, da je za obstoj slovenske narodne

Seja vladnega sveta za Slovence v zamejstvu. Foto: USZS

skupnosti ključno tudi vključevanje mladih v organizirano dejavnost. Naložba v mlade je nujna za razvoj in obstoj slovenske manjšine, so menili. V razpravi o ohranjanju slovenskega jezika so se zavezali, da bodo materinščini v prihodnje namenili še večjo pozornost.

Člani sveta so se dogovorili, da bodo v svojem mandatu poglobljeno obravnavali tudi druga vprašanja, ki zadevajo manjšino, predvsem s področja šolstva in znanosti, kulture in gospodarstva.

(Povzeto po www.uszs.gov.si.)

Čipkarske umetnine iz sedmih držav

Na festivalu so poleg hrvaških čipkaric iz Lepoglave, Paga, Hvara, Sv. Marije, Sikirevcev, Ozlja in Splita sodelovali še izdelovalci čipk iz Poljske, Nemčije,

Belgije, Španije, Bosne in Hercegovine, Madžarske in Slovenije – iz Idrije, Železnikov in Žirov. Država partnerica je bila Poljska; najzanimivejši poljski eksponat je bila kvačkana čipka s premerom 5 metrov, ki je uvrščena v

Guinnessovo knjigo rekordov. Bosna in Hercegovina je razstavljala prvič, in sicer z necano čipko iz okolice Orašja in kerano čipko iz okolice Tuzle. Nemčijo je predstavljala **Marianne Stang** s kolekcijo čipkastih pahljač. V okviru teme festivala - otroci in čipkarstvo - sta med drugim razstavljali Čipkarska šola Idrija in Šolska zadruha Stezica iz Lepoglave. Na ogled so bile tudi čipke, ki so jih ustvarili otroci iz vrtcev iz Lepoglave in okoliških krajev. Etnografski muzej iz Zagreba je razstavil otroške igračke iz hrvaške dediščine. Že tretjič je bila organizirana tudi mednarodna večerja, na kateri so udeleženci predstavili tradicionalne jedi in pijače krajev, iz katerih prihajajo. Bolj kot to pa je pomembno, da je bila ob večerji priložnost za druženje in medsebojno spoznavanje, za kar je čez dan zmanjkalo časa.

Klekljarici Janja Čaleta in Katica Kaštelan (z leve) s predsednikom Ivom Josipovičem.

Foto: Katica Kaštelan

Katica Kaštelan

Spoznavanje lažnih prijateljev ali kako se izogniti zadregam pri sporazumevanju v slovenščini?

Ne glede na to, da sta slovenščina in hrvaščina sorodna jezika in da se lahko Slovenci in Hrvati včasih čisto dobro razumemo, tudi če vsak govori svoj jezik, moramo, če se želimo izogniti zadregam v vsakdanjem komuniciranju, kar nekaj pozornosti posvetiti t. i. lažnim prijateljem.

Lažni prijatelji so besede, ki se v Lobež jeziki enako ali vsaj podobno zapišejo in/ali izgovorijo, pomenijo pa nekaj čisto drugega. Na primer – k vam, ki živite v hrvaško govorečem svetu, na obisk pride prijatelj iz Slovenije in ko mu odprete vrata, vam reče: »Oprosti, ampak malo sem zgoden«. To ne pomeni, da se opravičuje zaradi svoje lepote, ampak zato, ker je prišel prej, kot ste bili dogovorjeni. Če želite tega prijatelja pristrčno pozdraviti, bi mu v hrvaščini dali poljub na desni in levi obraz, v slovenščini pa na levo in desno lice (če govorimo v slovenščini, je namreč obraz sestavljen iz čela, nosu, brade, levega in desnega lica ...).

Potem prijatelja peljete v jedilnico in on vpraša »Ali lahko sedem na ta stol?«

Lažni prijatelji v slovenščini in hrvaščini zvenijo enako ali zelo podobno, pomenijo pa nekaj čisto drugega

Nič ne skrbite, vaš prijatelj ni ob pamet, samo zanima ga, na kateri stol (po hrvaško stolac) lahko sede. Vašo mizo (po hrvaško stol) pa bo pustil čisto pri

miru. In potem vi na mizo prinesete predjed in se pohvalite, da ste grahovo juho skuhal po najnovejšem receptu. Vašemu prijatelju se bo mogoče zdelo nenavadno, da ste na mizo postavili juho rjave barve, saj je takšne barve fižol (v hrvaščini grah), prej bi ob omembi grahove juhe pričakoval zeleno barvo, saj je v njegovem svetu grah (v hrvaščini grašak) namreč zelen. Mogoče si bo pa mislil, da je tako samo zaradi najnovejšega recepta :).

Ivana Petric Lasnik

Nekaj lažnih prijateljev

zgodan (hr.)	≠	zgoden (sl.)	=	lep (sl.)
obraz (hr.)		obraz (sl.)		lice (sl.)
stol (hr.)		stol (sl.)		miza (sl.)
grah (hr.)		grah (sl.)		fižol (sl.)

zgoden (sl.)	≠	zgodan (hr.)	=	ran (hr.)
obraz (sl.)		obraz (hr.)		lice, uključujući obraze, nos, oči... (hr.)
stol (sl.)		stol (hr.)		stolica (hr.)
grah (sl.)		grah (hr.)		grašak (hr.)

Zakaj imamo slovenščino tako radi in zakaj je tako posebna?

Slovenščina ni le edini uradni jezik Evropske unije, ki pozna dvojino, ampak tudi evropski jezik z največ narečnimi skupinami in narečji glede na število prebivalcev. Zbrali smo še nekaj zanimivosti o naši materinščini.

- Najstarejši ohranjeni zapis slovenščine in tudi najstarejši ohranjen zapis kakšnega izmed slovanskih jezikov so Brižinski spomeniki, obredna besedila, ki so nastala v 7. in 8. stoletju.
- Prva slovenska tiskana knjiga Katekizem je bila napisana leta 1550; napisal jo je protestantski duhovnik Primož Trubar.
- Slovenski jezik ima okoli pol milijona besed; strokovnjaki mednje uvrščajo tako besede splošne slovenščine, ki so uvrščene v Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ, 93.500 gesel) ali Besedišče slovenskega jezika

(178 tisoč gesel), kot tiste, ki se na novo pojavljajo v tisku, knjigah, na televiziji, drugih publikacijah in na internetu.

- SSKJ je ena najdebelejših slovenskih knjig, saj ima kar 1762 strani. Zadnja izdaja je izšla leta 2008, zato številnih novih besed v slovarju ne najdemo.

Nekaj koristnih spletnih strani

- Jezikovna svetovalnica inštituta Frana Ramovša: <http://isjfr.zrc-sazu.si/svetovalnica#v>;
- Slovanske in besedilne zbirke - od SSKJ do slovenskega pravopisa: <http://bos.zrc-sazu.si/>;
- Najobsežnejša zbirka slovenskih besedil - korpus Gigafida: <http://www.slovenscina.eu/korpusi/gigafida>.

- V minulih 20 letih smo govorci slovenščine »ustvarili« 6399 novih slovenskih besed. Ti so uvrščeni v Slovar novejšega besedja slovenskega jezika, ki je izšel letos.
- Nekaj novejših slovenskih besed: tajkun, denacionaliziranec, balerinke, vuvuzela, viagra, biodiverziteteta, franšiza, evroskeptik, t-shirt, vinjeta, gandža, all inclusive.
- Nad slovenskimi besedami bdi Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ki deluje pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti. (PJT)

Spet vihar zaradi obveznosti in terjatev ugasle LB Zagreb

Novembra se je med državama zapletlo zaradi LB Zagreb, saj se je osem mesecev po podpisu memoranduma o reševanju tega spora izkazalo, da si podpisnici dokument razlagata vsaka po svoje. »Hrvaška je težavna sosedka,« je izjavil vodja slovenske diplomacije Karl Erjavec.

Memorandum sta marca na Mokricah podpisala predsednik hrvaške vlade **Zoran Milanović** in tedanji slovenski premier **Janez Janša**. Ta dokument, ki je slovenske poslance prepričal, da so ratificirali pogodbo o vstopu Hrvaške v EU, je predvidel reševanje spora v skladu z dunajsko nasledstveno pogodbo in pod okriljem baselske banke za mednarodne poravnave.

Jedro spora – različne razlage memoranduma

Hrvaška vlada se je z memorandumom obvezala, da bodo sodni postopki, ki jih z njenim soglasjem in za njen račun proti LB in NLB vodita Zagrebačka in Privredna banka, do nadaljnjega

mirovali. Na omenjeni banki so hrvaški varčevalci v 90-ih letih prenesli velik del svojih deviznih vlog z LB Zagreb in bili nato poplačani iz proračuna. Na tak način je Slovenija ob razpadu Jugoslavije poplačala vse varčevalce vseh bank na svojem ozemlju (teritorialni princip), medtem ko je Hrvaška to storila le pri tistih, ki so vloge prenesli na hrvaške banke, za kar pa so morali imeti domovnico. Tako je ostalo še ogromno varčevalcev, ki še danes ne morejo do svojega denarja, saj so izpadli tako iz slovenske kot iz hrvaške sheme reševanja bančnega sistema ob osamosvojitvi obeh držav. Memorandum se teh vlog ne dotika, govori le o prenesenih vlogah. Z njimi povezani postopki na hrvaških sodiščih bi se morali ustaviti. Vendar pa je zagrebško sodišče novembra v primeru ene od tožb PBZ proti LB sklenilo, da bo postopek nadaljevalo, saj memorandum ni objavljen v uradnem listu in torej po sodnikovem prepričanju nima pravne veljave. Slovenija – nasprotno – trdi, da gre za mednarodno pogodbo in izraža razočaranje, ker Hrvaška ni izpolnila zavez iz Mokric.

▪ 278 mil. €

po hrvaških navedbah znašajo prenesene in izplačane vloge hrvaških varčevalcev LB Zagreb.

▪ 180 mil €

je po slovenskih navedbah neizplačanih vlog, ki jih imajo hrvaški varčevalci LB Zagreb.

▪ 1,2 mrd. €

z obrestmi znašajo po slovenskih izračunih posojila, ki so jih hrvaška podjetja najela pri LB Zagreb, a nikoli vrnila.

Minister in ministrica mrkih obrazov

Vozel sta 20. novembra v Zagrebu skušala razplesti zunanja ministra **Karl Erjavec** in **Vesna Pusić**, a sta se razšla mrkih obrazov, vodja slovenske diplomacije je odklonil tudi povabilo na večerjo. Po njegovih besedah na hrvaški strani ni volje za rešitev spora. Kot je poudaril, bo Slovenija na podlagi memoranduma izpodbijala pristojnost hrvaških sodišč. Ministrica Vesna Pusić pa je dejala, da je Hrvaška svoj del obveznosti izpolnila in da bi bila pripravljena tudi na arbitražno reševanje spora. (JPT) 🗨️

Tina Komel, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu:

Vaša energija je neverjetna, navdušuje enotnost slovenske skupnosti na Hrvaškem

Tina Komel je pri 33 letih najmlajša ministrica v vladi premierke Alenke Bratušek in edina članica slovenske vlade doslej, ki prihaja iz manjšinskih vrst - je namreč pripadnica italijanske narodne skupnosti. K pogovoru za Novi odmev smo jo povabili ob njenem prvem ministrskem obisku na Hrvaškem, konec septembra.

Tina Komel je Zagreb prvič obiskala februarja, ob slovenskem kulturnem

prazniku, ko je bila še poslanka Pozitivne Slovenije in podpredsednica parlamentarnega odbora za Slovence v zamejstvu in po svetu. Prvo ministrsko pot po Hrvaški je opravila med 26. in 28. septembrom, ko je obiskala slovenska društva v Pulju, na Reki, v Zadru, Splitu, Dubrovniku in Zagrebu.

▪ Kakšni so vaši vtisi ob koncu tridnevne poti?

Želela sem od blizu spoznati, kako živijo

in dihajo slovenska društva: kaj si želijo, kakšni so njihovi cilji in pričakovanja. Tako bo sodelovanje veliko lažje. Že med prvim obiskom v Zagrebu sem med Slovenci na Hrvaškem začutila posebno energijo, to je res nekaj neverjetnega, morda je tako zato, ker ste dobro organizirani in bolj enotni kot druge manjšinske skupnosti. Mogoče v Sloveniji premalo poudarjamo, da smo zelo ponosni na vas in da si želimo, da bi še naprej ohranjali slovenski jezik in

kulturo ter pri tem čim bolj vključevali mlajše generacije. Pred nami je še dolga pot, marsikaj še lahko naredimo skupaj - spremenimo, osvežimo, popravimo in se ozremo okoli, ali so še kakšne neizkoriščene priložnosti.

O Slovencih na Hrvaškem: »Mogoče v Sloveniji premalo poudarjamo, da smo zelo ponosni na vas.«

- **Tudi vi ste opazili enotnost slovenskih društev na Hrvaškem, za katero nekateri pravijo, da bi bila lahko za vzor Slovincem v marsikateri drugi državi.**

Ključno se mi zdi, da si Slovenci na Hrvaškem znate postaviti jasen cilj in da nastopate enotno. Tega enotnega glasu marsikje drugje ni, ali pa ni tako močan. To naj ne bo kritika, ampak spodbuda za sodelovanje. Skupaj zmoremo več, še zlasti, ko imamo težave. Slovenci na Hrvaškem imate na primer težave z mediji, ste manj prisotni v javnosti kot bi lahko bili.

- **Slovenska društva kot glavni težavi navajajo prostorsko stisko in nereden priliv že odobrenega denarja. So na obzoru kakšne rešitve?**

Prizadevamo si za trajno rešitev prostorskega vprašanja. Pomembno je, da zagotavljamo normalno financiranje slovenske manjšine, pomembno pa je tudi, da imajo društva dobre odnose z lokalnimi oblastmi, kar lahko olajša ne le iskanje prostorov, ampak pomaga tudi pri pripravi kulturnih dogodkov. Prav tako pomembno je povezovanje z drugimi društvi in manjšinami.

- **Se moramo bati, da bo varčevalni program slovenske vlade udaril tudi nas?**

Razmere v Sloveniji niso rožnate. Varčevanje je zarezalo tudi v naš resor, v našem proračunu bo za milijon in pol evrov manj denarja kot doslej. To pa nikakor ne pomeni, da bomo vsem društvom kar počez odvzeli 20 odstotkov dosedanjih sredstev. Moram poudariti, da urad močno podpira slovenska društva, ki trdo delajo in vlagajo veliko energije in ogromno prostovoljnega dela v doseganje osrednjega cilja, to pa je

Ministrica Tina Komel s 50. jubilejno številko Novega odmeva. Foto: M.B.

ohranjanje slovenske kulture in jezika. Takšnim društvom bomo vedno stali ob strani in nenehno podpirali njihovo dejavnost.

- **Slovence na Hrvaškem slovenska zakonodaja deli na Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu. Po našem mnenju je to krivična in nenaravna delitev. So kakšne možnosti za spremembo?**

Da bi se to spremenilo, bi morali spremeniti ustavo, kar je trenutno mogoče malce nesmiselno.

- **Zelo nas skrbi, ker se število Slovencev na Hrvaškem nenehno krči in ker se je v dveh desetletjih dobesedno prepolovilo. Tako vsaj kažejo popisi prebivalstva.**

Dejstvo je, da na Hrvaškem živi še nekaj več kot 10 tisoč Slovencev ali več kot dvakrat manj kot leta 1991 ter da so pripadniki slovenske manjšine v poprečju najstarejši med 22 narodnimi skupnostmi na Hrvaškem, ker ima povprečen Slovenec ali Slovenka slabih 60 let. Gre za neizbežno posledico asimilacije in mešanih zakonov. V tem ne vidim posebne težave. Tudi sama sem pripadnica italijanske narodne

O varčevalnih ukrepih: »Denarja bo manj, a ne bomo vsem počez vzeli enako. Najbolj dejavne bomo najbolj podprli.«

skupnosti v Sloveniji in sem iz mešanega zakona, kar se mi zdi zgolj prednost, ker sem odraščala v dveh različnih kulturah.

- **Italijanska narodna skupnost, ki ji pripadate, je v Sloveniji vitalna in prodorna. Kaj so po vaših izkušnjah najpomembnejše sestavine za**

O slovenskih društvih na Hrvaškem: »Tega enotnega glasu marsikje drugje ni, ali pa ni tako močan.«

ohranjanje identitete po eni strani ter sožitje med manjšino in večinskim narodom na drugi?

- Na prvem mestu je vsekakor jezik. Druženje rojakov v društvih, povezovanje z drugimi društvi in matično domovino je zelo pomembno. Stike je treba ohranjati in nenehno razvijati. Razvoj pa ne gre nujno samo v eni smeri, pomembno je tudi sodelovanje z neposrednim okoljem, z gospodarskimi in političnimi organizacijami, odvisno od aktualnih razmer. Res je, italijanska narodna skupnost v Sloveniji je zelo prodorna. Tudi zato, ker je v slovenski ustavi natančno določeno, da imata italijanska in madžarska skupnost status narodne manjšine, kar jima zagotavlja polne manjšinske pravice. Glede sožitja pa lahko rečem, da si je zelo blizu z asimilacijo. Ker sem sama iz mešanega zakona, imam dve kulturi, ker sem doma v neposredni bližini meje s Hrvaško, v Kopru, lahko rečem, da imam še treje kulturo - hrvaško. To me zelo bogati. V tem vidim prednost. Želela bi si, da bi tudi mlajše generacije v večkulturnosti videle prednost. Pomembno je sobivanje, da razumemo drug drugega, da spoznam, da se lahko drug od drugega tudi marsikaj naučimo.

- **Je to lahko tudi recept za krepitev slovenstva na Hrvaškem?**

Seveda. Recept je v dobri praksi vseh društev vseh manjšin, ne le slovenske. Za primer lahko vzamemo delovanje slovenske skupnosti v Italiji in italijanske v Sloveniji. Tu je naša priložnost, v povezovanju, to je ključ za doseg naših ciljev.

Agata Klinar Medaković

Edo Šlajmer, pionir slovenske moderne kirurgije iz Gorskega kotarja

Slovenska medicina se bo prihodnje leto s spoštljivostjo spomnila 150. obletnice rojstva utemeljitelja moderne kirurgije na Slovenskem Eda Šlajmerja. Otroštvo in mladost je preživel na območju današnje Hrvaške, med Gorskim kotarjem in Kvarnerjem.

Rodil se je 8. oktobra 1864 v Čabru, ročetu Ferdinandu in materi Emiliji, rojeni Kerner. Krstili so ga za Edvarda, vendar so ga vsi klicali Edo. Njegov oče je bil v Čabru sodnik oziroma »deželni sodni svetnik«, kot se je ta dolžnost imenovala v obdobju Avstrijskega cesarstva. Druge podrobnosti o Šlajmerjevi družini so žal utonile v pozabo. Edo je obiskoval hrvaško gimnazijo na Reki, kjer je maturiral leta 1882, nato pa študiral na univerzi v Gradcu. Leta 1888 se je specializiral za kirurgijo in postal asistent na graški kliniki. Že takrat je začel uživati sloves kot izvrsten kirurg, posebej za posege na območju trebuha in lobanje. V začetku leta 1891 se je zaposlil v Ljubljani, na kirurškem oddelku deželne bolnišnice, kjer je sprva nadomeščal primarija Franca Fuxa, po njegovi smrti leta 1892 pa je sam postal primarij in kirurški oddelek vodil vse do leta 1911, ko se je na lastno željo upokojil.

Šlajmerjevi ljubljanski desetletji

Kot vodja kirurgije se je boril proti tabujem, za moderno in znanstveno podprto medicino. V zdravljenje bolnikov na Kranjskem je vnesel vrsto revolucionarnih novosti: prvi je začel uporabljati rentgenski aparat, ki ga je ljubljanska splošna bolnišnica kupila prva na Balkanu (leta 1900), ločil je septiko od aseptike, uvedel je posege v lokalni in spinalni anesteziji, trebušne operacije so postale vsakdanjost. Slovel je kot kirurška avtoriteta za ves slovanski jug - močan je bil tako v praksi kot teoriji, spoštovan tako med zdravništvom kot stroko. Posebej ga je veselilo »mejišče med kirurgijo in interno medicino,« o čemer je objavljaj strokovne članke in predaval študentom. Svoje primere je demonstriral na mesečnih skupščinah Društva zdravnikov na Kranjskem in Zbora liječnika Hrvatske in Slavonije.

Vojni kirurg na Balkanu in v Ljubljani

Za znanstveno delovanje je prejel nešteto visokih odlikovanj in časti, bil je deželni in pozneje vladni sanitetni svetnik za Kranj-

sko, predsednik Društva zdravnikov na Kranjskem ter član številnih zdravniških združenj v drugih avstro-ogrskih deželah, od Hrvaške do Češke, ter častni meščan Ljubljane, častni član Mednarodnega združenja kirurgov v Bruslju in častni univerzitetni predavatelj kirurgije. Po upokojitvi se je posvetil zasebni praksi, a le za kratek čas, saj je ob začetku prve balkanske vojne leta 1912, ki je pomenila začetek konca osmanskega carstva, s še 23 slovenskimi zdravniki odpotoval kot prostovoljec v Kraljevino Srbijo, na čelu enote Rdečega križa. V vojni bolnišnici v Nišu je oskrbel 467 ranjencev in bolnikov. Kot vojni kirurg in sanitetni častnik je deloval tudi med drugo balkansko vojno leta 1913. Med 1. svetovno vojno je bil vojaški kirurg v Ljubljani. Leta 1929 se je preselil v

Dr. Edo Šlajmer

ljubljsko primestno naselje Šentvid, kjer je 23. decembra 1935 po dolgotrajni srčni bolezni tudi umrl. Pokopan je med velikimi Slovenci na ljubljanskem Navju.

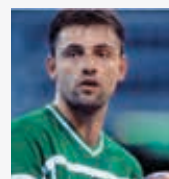
Dal je imena zgradbam, ulicam, parkom

Šlajmer je sodeloval pri načrtovanju ljubljanske bolnišnice na Zaloški cesti v Ljubljani, ki je bila med najbolj naprednimi v tedanji monarhiji in vzor za druge avstrijske dežele. Postavili so jo v času vladavine cesarja Franca Jožefa, z deželnim in mestnim denarjem, delovati pa je začela takoj po velikem ljubljanskem potresu leta 1885. Kirurški oddelek so uredili in organizirali po Šlajmerjevih načrtih. Po njegovi smrti so bližnjo Staro pot ob Zaloški cesti – med Leoniščem oziroma ginekološko kliniko ter ljubljansko porodnišnico – preimenovali v Šlajmerjevo ulico. Park med to ulico in Zaloško cesto se imenuje Šlajmerjev park; tam so leta 1939 postavili Šlajmerjev bronasti doprsni kip, delo kiparja Zdenka Kalina. V neposredni bližini je sanatorij Šlajmerjev dom, ki so ga zgradili leta 1940 po načrtih Plečnikovih učencev Domicijana Serajnika in Janka Omahna; v tej stavbi od leta 1947 deluje ortopedska klinika.

(po spletnih virih JTP)

Iztok Puc vnovič povezal slovenski in hrvaški šport

Najbolj obetavna rokometša iz Slovenije in Hrvaške, mlajša od 18. let, bosta odslej vsako leto prejela nagrado Iztoka Puca, v spomin na legendarnega športnika, nekdanjega člana slovenske in hrvaške reprezentance.

Nagrado bodo izmenjaje podeljevali v Zagrebu in Ljubljani. Najbolj perspektivna in še mladoletna rokometša v obeh državah bosta poleg kipca, ki upodablja Iztoka Puca, prejela tudi nagrado v višini tisoč evrov. To odločitev so 23. oktobra s podpisom sporazuma v Ljubljani potrdili predstavniki Olimpijskega komiteja Slovenije, Olimpijskega komiteja Hrvaške ter Rokometnih zvez Slovenije in Hrvaške.

Blestel v treh reprezentancah

Iztok Puc je v svoji karieri igral za Šoštanj, Borac iz Banja Luke, Zagreb, Celje Pivovarno Laško in Prule 67. Bil je edini igralec na svetu, ki je na olimpijskih igrah zaigral za tri reprezentance: najprej za jugoslovansko, po razpadu Jugoslavije se je odločil za hrvaško, na koncu igralske kariere pa se je vrnil v slovensko. Z Jugoslavijo je leta 1988 osvojil bron, s Hrvaško leta 1996 naslov prvaka, s Slovenijo pa je leta 2000 zasedel osmo mesto. Legendarni rokometša je umrl 20. oktobra 2011 za posledicami pljučnega raka, star komaj 45 let.

Spomin na Slovence, ki so pisali tudi hrvaško zgodovino

Prihodnje leto se bomo spomnili obletnic rojstva številnih slavnih rojakov, ki so del življenjske poti prehodili na Hrvaškem ter vtisnili neizbrisen pečat tako hrvaški likovni, gledališki, literarni in glasbeni umetnosti kot družboslovni in naravoslovni znanosti.

200 let

Matej Brodnik (1814–1845), slikar. Več let je živel v Karlovcu in Zagrebu, kjer je tudi umrl. Poslikal je kapelo v Novi vesi pri Zagrebu, ki so jo leta 1893 porušili. Njegova znana dela so še v cerkvah v Bribirju, Zagrebu in Remetah.

160 let

Anton Bezenšek (1854–1915), kulturni delavec. Maturiral je v Zagrebu, kjer je začel študirati slavistiko in klasično filologijo. V Pragi je opravil izpit za učitelja stenografije in bil med letoma 1876 in 1879 stenograf v hrvaškem saboru.

150 let

Andrej Gabršček (1864–1938), časnikar, politik, tiskar, založnik. Konec 19. stoletja je pisal članke za različne slovanske časopise, med njimi za Hrvatske Novine. Leta 1898 je v Pulju ustanovil tiskarno.

Albin Belar (1864–1939), naravoslovec. Med letoma 1890 in 1896 je služboval kot asistent za kemijo in naravoslovje na mornariški akademiji na Reki. Opisal je prehistorične naselbine pri Reki (Argo IV).

Franc Matjašič (1864–1930), vinarški strokovnjak. Po zasebni praksi na je bil leta 1888 imenovan za potovalnega vinarskega učitelja

v Mariboru. Njegov način uprave in podeljevanja posojil je bil tako vzoren, da so ga osvojile vse vinorodne dežele.

Vatroslav Ignacij Oblak (1864–1896), jezikoslovec. Iz vseh avstrijskih gimnazij je bil izključen, ker je sošolce nagovoril, da so cesarsko himno peli v slovenščini. Nato se je preselil v Zagreb, kjer je leta maturiral. Pozneje je na dalmatinskih otokih študiral čakavsko narečje.

130 let

Vandot Josip (1884–1944), mladinski pisatelj, oče priljubljenega knjižnega junaka Kekca. Po italijanski okupaciji Primorske se je preselil v tedanjo Jugoslavijo in služboval na železnici, med drugim v Sisku. Med vojno so ga Nemci izselili najprej v Slavonsko Požego, nato v Brčko in Turbe pri Travniku, od koder se je sam umaknil najprej v Slavonski Brod in potem v Trnjansko Kuto, kjer pa ga je dohitela smrt v nemškem bombardiranju.

120 let

Vičar Božo (1894–1972), operni in koncertni pevec. V zagrebški operi je med letoma 1922 in 1948 pel številne tenorske vloge lirskega značaja, med njimi prek 70 glavnih ali večjih. Pel je tudi na društvenih koncertih, prirejal samostojne solistične koncerte in bil cenjen orator.

Franjo Kogoj (1894–1983), zdravnik in akademik. V Zagrebu je bil predstojnik klinike za kožne in spolne bolezni ter predavatelj za dermatovenerologijo. Po upokojitvi je vodil zagrebški Inštitut za kliničnomedicinsko raziskovanje. Napisal je prek 230 strokovnih del.

Ciril Ličar (1894–1957), pianist in glasbeni pedagog. Po končanem konservatoriju v Pragi je odšel v

Zagreb, kjer je med letoma 1921 in 1925 poučeval na srednji šoli glasbene akademije.

Rado Železnik (1894–1935), gledališki igralec in režiser. Obiskoval je dramsko šolo Hinka Nučiča. Gledališko pot je začel v Ljubljani, nadaljeval pa v Osijeku, Mariboru, Celju. Kot režiser je na oder postavil prek 40 predstav.

Vladimir Šubic (1894–1946), arhitekt. Je avtor številnih ljubljanskih zgradb, med njimi Nebotičnika, prve železobetonske stavbe v Evropi. Prejel je nagrado za načrt prenove Karlovca leta 1923 in zasnovo urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu leta 1924.

110 let

Maks Furijan, (1904–1993), gledališki in filmski igralec. Odrsko kariero je začel v Mariboru, nadaljeval v Osijeku, Skopju, Zagrebu in Ljubljani. Veliko je igral tudi v slovenskih filmih (Dolina miru, Samorastniki, Ubij me nežno...) ter na televiziji.

Edvard Kocbek (1904–1981) pisatelj, pesnik in politik. Kot profesor francoščine je služboval v Bjelovarju in Varaždinu, kjer je spoznal bodočo ženo Zdravko Koprivnjak. Bil je osrednja osebnost krščanske levice v Sloveniji. Po vojni je pisal o likvidacijah političnih nasprotnikov. Zaradi kršenja tabujev so ga prisilno upokojili in nadzorovali do konca življenja.

Slavko Jan (1904–1987), gledališki režiser, igralec in pedagog. Na deskah ljubljanske drame je ustvaril 276 gledaliških vlog. Zrežiral je tudi 65 del, največ v Ljubljani, Mariboru, Trstu, Zagrebu, Beogradu, Sarajevu in drugod. (po spletnih virih JPT) 📌

Tudi letos je bila udeležba slovenskih umetnikov na tradicionalnih hrvaških festivalih zelo skromna. Poleti je bilo več likovnih razstav, jeseni nekaj gledaliških uprizoritev. Dokaj bogata pa je bila literarna bera.

Poletno-jesenski festivali – od Zagreba do Dubrovnika

Na najpomembnejšem festivalu, 64. Dubrovniških poletnih igrah, ki so potekale od 10. julija do 25. avgusta, je odličen vtis naredilo gostovanje SNG Maribora s Prokofjevim baletom Romeo in Julija v koreografiji **Valentine Turen**. Po Platonovem izvorniku je bila kot zadnja dramska premiera na sporedu Sokratova obramba, v režiji enega od najuglednejših slovenskih režiserjev **Tomija Janežiča**.

Druga operna premiera na 59. Splitskem poletju (od 14. julija do 14. avgusta) je bila v Wagnerjevem letu njegova opera Leteči Holandec v režiji **Branka Brezovca** in pod taktirko **Tončija Bilića**. V tenorski vlogi Erika je nastopil **Branko Robinšak**. Mednarodni festival otroka v Šibeniku (od 22. junija do 6. julija) je gostil številne umetnike iz Hrvaške in tujine, med njimi umetniško skupino Federacija iz Ljubljane s predstavo Kralj prisluškuje. Na zagrebškem festivalu flamenka konec julija je slovenska skupina Coraviento izvedla plesno predstavo Trenutek.

Med gledališči iz desetih držav, ki so septembra sodelovali na 46. mednarodnem festivalu lutk v Zagrebu, sta bila tudi Lutkovno gledališče Ljubljana s predstavo Grubzon in Lutkovno gledališče Maribor s predstavo Salto mortale.

Na 20. mednarodnem festivalu književnosti Galovičeva jesen v Koprivnici (od 18. do 26. oktobra) je Slovenijo predstavljala pesnik **Ivo Frbežar**.

Na mednarodnem festivalu uprizoritvenih umetnosti Ex Ponto sta septembra v Ljubljani izvedli tudi predstavi dveh hrvaških gledaliških režiserjev: Močni spol **Ivice Buljana** in + 55 **Brenta Šeparovića**.

Razstave slik, kipov in sliko-objektov

V Poreču je bila avgusta odprta 53. razstava sodobne likovne umetnosti Analle. Letošnja tema je bila Umetnost mora biti lepa. Razstavljal je tudi **Denis Kraškovič**. V muzeju Vesne Parun na otoku Zlarinu je bila 26. julija odprta razstava kiparja **Stanka Jančića** z naslovom Metamorfoza telesa. Jančić je virtuoz ploskve, ki ji zauja svoje plastične zamisli.

V mariborski Galeriji E2RD je julija razstavljala **Tatjana Politeo**. Na razstavi z naslovom Fragmenti življenja je predstavila svoje steklene slike, tako imenovane slikoobjekte.

Z razstave. Foto: Katalog

S a m o b o r s k a galerija Prica je oktobra gostila razstavo **Vasilija Jordana**. Za Jordanovo slikarstvo je **Milan Bešlić** zapisal, da deluje na vseh ravneh, kljub številnim novim medijem.

Slika z razstave. Foto: Vjenac

Jesenski dogodki na gledaliških odrih

Prva sezonska premiera v HNK Zagreb je bila 1. septembra Krleževa legenda

Michelangelo Buonarroti iz leta 1919. Z motivom podiranja zidov Sikstinske kapele iz te legende sta se »poigrala« **Livija** in **Tomaz Pandur**. Pod cerkvenim svodom Michelangelo vodi svojo intimno bitko s sencami, neznanim, samim seboj in svetom okoli sebe. V naslovni vlogi je nastopil **Livio Badurina**, svoje golo telo je barval v belo, rdeče in modro.

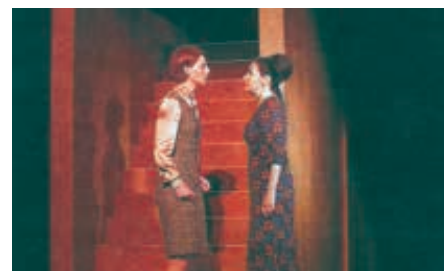

Livio Badurina kot Michelangelo. Foto: HNK

Letošnji Gavellovi večeri v Zagrebu so se odvijali od 11. do 19. oktobra. Gostovala so gledališča iz Dubrovnika, Šibenika, Zagreba, Splita, Varaždina in Maribora. Drama HNK Split je gostovala s predstavo Pritisk moje generacije **Dina Pešuta** v režiji gosta iz Slovenije, **Sama M. Streleca**.

Drama SNG Maribor je v zagrebški Gavelli 19. oktobra izvedla predstavo John Gabriel Borkman, avtorja Henrika Ibsna, v režiji **Mateje Kolečnik** in z odličnim **Igorjem Samoborom** v naslovni vlogi.

V Histrijskem domu so se od 15. do 26. oktobra odvijali drugi Bobijevi dnevi smeha, posvečeni velikemu igralcu Josipu Bobiju Marottiju. Na sporedu so bile tri histrijske predstave in predstave gledališč iz Karlovca, Varaždina, Zagreba, Osijeka, Virovitice in Srbije. Slovenijo je zastopala glasbeno-gledališka monokomedija Od tišine do glasbe, ki

Prizor iz predstave John Gabriel Borkman. Foto ZNG Maribor

sta jo ustvarila **Jure Ivanušič** in **Marko Vezovšek**.

Glasbeni spektakel, ki je več kot umetnost

Sezona priljubljenega ciklusa Lisinski v soboto se je začela 28. septembra z monumentalnim oratorijem Benamina Brittna Vojni rekviem. Orkester Zagrebške filharmonije je bil okrepljen z orkestrom Sarajevske filharmonije, pevski zbor pa so sestavljali zbor RTV Srbije in sarajevskega Narodnega gledališča, zagrebške Zvezdice in Slovenski komorni zbor.

Tristotim izvajalcem s tremi solisti je dirigiral maestro **Ivo Lipanović**.

To ni bil le velik umetniški

zalogaj temveč

tudi kulturni,

družbeni in politični dogodek. Na praz-

vedbi pred pol stoletja je to delo povezal

ruske, nemške in britanske glasbenike v

evropski spravi in v spomin na vse žrtve

svetovnih vojn. Koncert je bil tudi prosla-

va stote obletnice Brittnovega rojstva.

Ob prazniku vseh svetih in v spomin na

200-letnico rojstva Giuseppeja Verdija

je ansambel HNK Ivana pl. Zajca na

Reki 31. septembra izvedel znameniti

Rekviem. Kot solisti so nastopili

Makvala Aspandare, sopran, **Dubravka**

Šeparović Mušović, alt, **Siniša Štrok**,

bariton in **Branko Robinšak**, tenor.

Dirigiral je **Nikša Bareza**.

Benjamin Britten

številne baročne domove Habsburške monarhije, Bavarske in nemške kneževine. Obdelal je ilustracije hrvaških in slovenskih protestantskih knjig

v 16. stoletju, renesančnih knjig s portreti

slavnih ljudi. V poglavju o grafiki kot

likovni zvrsti je avtor orisal duhovni in

intelektualni portret kranjskega plemiča,

znanstvenika, pisca, mecene in zbiralca.

Založba Krščanska sadašnjost iz Zagreba

in Škofija Krk sta izdali monografijo

Škof Anton Mahnič. Knjigo je napisal

krški duhovnik dr. **Antona Bozanič**.

Antona Mahnič (Kobdilj pri Štanjelu,

1850–Zagreb, 1920) je pustil globoko

sled v verskem in družbenem življenju

ne le na Krku, kjer je 23 let

upravljal krško škofijo, ampak tudi širše na

H r v a š k e m .

D u h o v n i š k o

službo je najprej opravljal v

Gorici kot vzgojitelj semeniščnikov, bil je profesor

na teologiji, teološki pisatelj in javni delavec v Sloveniji, konec 19. stoletja

pa je bil imenovan za škofa na Hrvaško. Njegove posmrtno ostanke so leta 2002

prenesli v katedralo na Krku. Nedavno je bila podana pobuda za Mahničovo

beatifikacijo. Knjiga v prvem delu umešča Mahniča v čas in prostor, v

drugem delu analizira njegovo delovanje v krški škofij, v tretjem pa prikaže in

presoja Mahničovo vlogo v širi hrvaški javnosti.

Matica Hrvatska iz Laništa in Glas Koncila sta septembra izdala knjigo Spomini na duhovniška leta v Istri 1937–1965 avtorja Štefana Ceka. Povod za objavo Cekovega rokopisa je bila beatifikacija Miroslava Bulešiča 28. septembra v Pulju. Štefan Cek je bil priča težkemu življenju in umoru blaženega Bulešiča v Laništu 24. avgusta 1947. Ta dogodek je znan kot »krvava birma«. Štefan Cek je bil rojen 30. januarja 1913 v Hrušici pri Podgradu. Po posvetitvi leta 1937

v Trstu je bil poslan v Kaščergo pri Pazinu. Na montiranem procesu je bil obtožen na 6 let zapora v Stari Gradiški. Umrl je leta 1985 v Dekaniji. Spomine je napisal v slovenščini, prvo objavo pa so doživeli v hrvaščini.

Oktober je založba Meandar Media izdala prevod romana **Ferija Lainščka** Skarabej in Vestalka, v prevodu **Željka Perovića**. Roman vsebuje elemente trilerja, ljubezenske zgodbe, mitske prazgodovine in teorije zmote, kot jo poznamo iz del Dana Browna. Glavno junakinjo hočejo izkoristiti za medicinsko-tehnološki eksperiment za kontrolo duše. Zgodba se iz kriminalke razvije v čutno ljubezensko izpoved, v katero avtor zajame vse težave sodobnega človeka.

Knjižnica Rogatec je 7. novembra v prekrasno obnovljenem dvorcu Strmol pripravila literarni večer z **Božidarjem Brezinščakom Bagolo**. Z njim se je pogovarjal pisatelj, novinar, urednik, slikar in publicist **Drago Medved**. Predstavljeni sta bili knjiga poezije Moja duša s tvojo in Humske popeifke, pisane v edinstveni »humščini«. Za glasbeno popestritev je poskrbel Mešani pevski zbor iz Huma na Sotli, ki neguje hrvaško in slovensko pesem.

Predstavitve knjige v Rogatcu. Foto: P.J.

Božidar Brezinščak Bagola je hrvaški in slovenski pesnik, romanopisec, esejist, vsestranski avtor. Je profesor teologije in filozofije ter prevajalec iz slovenskega in nemškega jezika v hrvaščino ter obratno. Je član Društva hrvaških književnikov in slatinskega Literarnega društva Sončnica. Njegov roman Sotla kot usoda iz leta 2005 je bil ob izidi predstavljen tudi v Slovenskem domu.

Kulturne dogodke je spremljala Polona Jurinič

Pičite uspešno še naprej!

Gozdovi Pohorja so začeli spreminjati barve od zelene prek oranžne do zlate. Trgatev je končana, mošt postaja mlado vino. Vonj pečenih kostanjev se širi po »mestu na severu moje domovine«. Z zlato oktobrsko jesenjo je prišlo 48. Borštnikovo srečanje.

Letošnji festival je potekal pod sloganom Pičimo. Umetniška direktorica **Alja Predan** je pojasnila: »Glede na to, kako stvari stoje v družbi, sem vesela, da letos festival bo, in malone tak kot doslej. Čeprav je mestna malha manjša in se je sponzorstvo spremenilo v mošnjo«. Selektor festivala **Primož Jesenko** je povedal, da je bilo v nasprotju z dobrim vtisom ob lanski gledališki sezoni v Sloveniji, stanje letos manj navdušujoče. V tekmovalni spored je uvrstil deset predstav petih gledaliških institucij in enega neodvisnega producenta. »Po vsebini, ti projekti stremijo k odkritju boljšega sveta,« je zatrdil Jesenko.

Zanimiv spremljevalni program

V spremljevalnem programu je posebej izstopal projekt **Nataše Matjašec Rošker**, **Branka Jordana** in **Davorja Hega**. Do tu sega gozd. Škoda, ker ni bil uvrščen v tekmovalni program. Zanimiv je bil tudi Nizozemski fokus, na katerem smo zvedeli, da so na Nizozemskem v zadnjem letu ukinili več gledaliških ansamblov in neodvisnih produkcijskih hiš ter po skoraj sto letih etablirani Gledališki inštitut.

Žalostna številka 25.671

V tekmovalnem programu je bila na sporedu tudi predstava z naslovom 25.671. Kaj neki je to? Odgovor ni ravno prijeten. Natanko toliko ljudi je namreč Slovenija leta 1992 izbrisala iz registra stalnih prebivalcem in jim s tem odvzela kup osnovnih človekovih pravic. Hrvaški režiser **Oliver Frlić** in Prešernovo gledališče Kranj sta to tematiko odprla na svež, iskren in provokativen način. Iz tekmovalnega dela naj omenim še Ibsnovo dramo John Gabriel Borkman v izvedbi drame SNG Maribor in režiji **Mateje Koležnik**. Borkmana vodi pohlep po denarju, zaradi česa propadajo njegovi bližnji in on sam. Ko zlorabi položaj bančnega menedžerja in zapravi denar svojih strank, pristane v zaporu. Zveni znano? V primeru te predstave in še

nekaterih nagrad se mi zdi, da z žirijo nisva gledala istih predstav

Nagrajenci in nagrajene predstave

Veliko nagrado za najboljšo uprizoritev je prejela Witkiewiczova Ponorela Lokomotiva v režiji **Jerneja Lorencija** in izvedbi ljubljanske Drame. Nagrado za najboljšo režijo je prejela Mateja Koležnik. Posebna nagrada žirije za kolektivno stvaritev je pripadla Vajam za tesnobo režiserja **Jake Andreja Vojevca** v izvedbi tržaškega gledališča. Nagrade za igro sta prejeli igralki ljubljanske Drame **Nataša Barbara Gračner** za glavno vlogo v predstavi Mati in **Polona Juh** za Ofelio v Hamletu ter **Nataša Matjašec Rošker** za vlogo gospodične Elle Renheim in **Igor Samobor** za naslovno vlogo v predstavi J. G. Borkman. Nagrado za mlado igralko je dobila **Tina Gunzek** za vlogo dekleta v Vajah za tesnobo. Nagrada za umetniško vodstvo je pripadla **Marini Poštrak** za izvedbo 25.671. Društvo gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije je za najboljšo uprizoritev pretekle sezone razglasilo predstavo 25.671.

Borštnikov prstan Olgi Kacjan

Nagrajenka je doštudirala na ljubljanski akademiji, dobro desetletje preživela kot svobodna umetnica, se nato zaposlila v drami SNG Maribor in v začetku devetdesetih ustalila v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani. V nekdanji Jugoslaviji je veliko delala

S predstave John Gabriel Borkman.
Foto: SNG Maribor

Zagrebska otroška leta Borštnikove nagrajenke

Olga Kacjan

se je rodila leta 1952 v Zemunu pri Beogradu, kjer sta bila zaposlena njena starša, po poklicu kemika. Oče je bil iz Bresta-

nice ob Savi, mama iz Bosanskega Novoga. Kratek čas so živeli v Celju, nato pa dolgo v Zagrebu, od Olginega 4. leta starosti, pa vse do njenih najstniških let. Prvi letnik gimnazije je končala v Zagrebu, potem pa so se preselili v Ljubljano. Kot je oktobra povedala v pogovoru za Radio Slovenija, je prvo odrsko izkušnjo doživela kot prvošolka v tedanji OŠ Koturaška v Zagrebu, ko je oblečena v modro plisirano krilo, belo bluzo in bele žabe recitirala pesem Moja mama je kondukterka. Kot petošolka je prvič stopila na gledališki oder, ko je nastopila na otroški kulturni prireditvi v zagrebški Komediji in recitirala pesem Vjekoslava Majerja Plinska lanterna na Griču. »Dvignila se je zavesa, jaz pa sem rekla: 'Tu sam, lanterna plinska'. Publika je bruhnila v krah, za trenutek sem otrpnila, nato pa se zbrala in pesem uspela povedati do konca,« se spominja Kacjanova. Pod odrom ji je gospa, za katero je pozneje zvedela, da je mama znanega igralca Ivica Vidovića, dejala. »Znaš što, mala, ti češ biti glumica!«. In prerokba se je uresničila. (JPT)

z **Ljubišo Ristićem**. Sodelovala je z velikimi imeni gledališke režije, med njimi s **Tomažem Pandurjem**, **Dušanom Jovanovičem**, **Paolom Magellijem** in **Eduarom Milerjem**. Tudi njen filmski opus je zavidanja vreden: začela je kot Katica v Povesti o dobrih ljudeh Franceta Štiglica in bila nepozabna Kristina v Splavu Meduze **Karpa Godine**. Potem ko je zavesa Borštnikovega srečanja padla in so luči ugasnile, lahko ekipi festivala, ki je svoje delo tudi letos zelo dobro opravila, sporočimo samo: Pa pičite uspešno še naprej. To vam želi vaš redni obiskovalec

Ivica Kunej

Naj na božični dan zadiši po kruhu

Za božič so gospodinje v Sloveniji nekoč pekle obredni kruh, imenovali so ga poprtnik, podprtnik, poprtnjak ali božičnik. Kos kruha, okrašenega s cvetjem in suhim sadjem ali figuricami iz testa, je dobil vsak član družine in tudi vse živali pri hiši.

»Božičnik« so božičnemu kruhu rekli Belokranjci, »poprtnjak« pa so na večer pred božičem pekle gorenjske gospodinje; ta obredni bel kruh moral ponekod ostati cel prav do treh kraljev. Tudi pozneje, ko se je obredni značaj božičnega kruha nekoliko izgubil, je veljalo, da so si ljudje za božič privoščili tisto, česar niso imeli vsak dan. Ko so se na božični večer vrnili s polnočnice, so večerjali, kar je bilo za nekatere družine pravo razkošje, na božični dan pa je sledilo praznično kosilo, z mesom in sladico. Danes ima hrana drugačen pomen, velikokrat je na mizah vsega preveč, nekdanje dobrote so postale samoumevnost, za praznike se v trgovinah pokupi vse, kar se sveti, smetnjaki so prepolni zavržene hrane.

Posladkajte se s kruhom in bližino

Zakaj ne bi za spremembo nekaj več pozornosti namenili prvinskemu in pravemu pomenu božičnih praznikov: medčloveškim odnosom, toplini, dobroti? Zakaj ne bi ljudem, ki jih imamo radi, to pokazali s skromnim presenečenjem, s preprostim, a slastnim božičnim kruhom, ki ga lahko pripravimo sami, s svojimi rokami, s srcem in ljubeznijo? Specite božični kruh svojim najdražjim, vzemite si čas zanje, sedite skupaj za mizo, se posladkajte in nahranite svojo dušo z bližino, besedami in - dišečim kruhom!

Božični kruh

Potrebujemo: 5 g kvasa, 30 g vode, 30 g mleka, 300 g moke, 3 jajca, 60 g sladkorja, 60 g masla, ščepec soli, 50 g sesekljanih ali mletih orehov, lešnikov ali mandljev, 50 g na manjše koščke narezanega suhega sadja (marelice, slive, rozine...), cimet in vaniljev sladkor.

Priprava: Iz zdrobljenega kvasa, mlačne vode, žlice sladkorja in žlice moke (od skupne količine) naredimo kvasec – sestavne premešamo in pustimo vzhajati približno 10 minut, da naraste. V posodo damo presejano moko in naredimo jamico za kvasec ter pregnetemo. Dodamo ostale sestavine in zgnetemo v gladko testo. Pustimo vzhajati. Ko naraste, testo oblikujemo, položimo v pekač in premažemo z jajcem. V pečici, razgreti na 180 stopinj C kruh pečemo 20 - 30 minut.

